

Archeo-rapport 163

Het archeologisch vooronderzoek aan de Naamsestraat-Verkortingstraat te Leuven

Maarten Smeets

Archeo-rapport 163

Het archeologisch vooronderzoek aan de Naamsestraat-Verkortingstraat te Leuven

Maarten Smeets

**Kessel-Lo, 2013
Studiebureau Archeologie bvba**

Colofon

Archeo-rapport 163

Het archeologisch vooronderzoek aan de Naamsestraat-Verkortingstraat te Leuven

Opdrachtgever: Immo Seagull NV

Projectleiding: Maarten Smeets

Leidinggevend archeoloog: Maarten Smeets

Auteurs: Maarten Smeets

Foto's en tekeningen: Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

D/2013/12.825/27

Studiebureau Archeologie bvba
Jozef Wautersstraat 6
3010 Kessel-Lo
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2013, Studiebureau Archeologie bvba

Administratieve fiche

Administratieve gegevens

Opdrachtgever	Immo Seagull NV, Naamsestraat 166 bus 3, 3000 Leuven
Uitvoerder	Studiebureau archeologie BVBA
Vergunningshouder	Maarten Smeets
Beheer en plaats opgravingsgegevens	Deze gegevens werden na het onderzoek overgemaakt aan de opdrachtgever.
Beheer en plaats vondsten en stalen	De vondsten en stalen werden na het onderzoek overgemaakt aan de opdrachtgever.
Projectcode	2013/117
Vindplaatsnaam	Leuven-Naamsestraat
Locatie	Vlaams-Brabant, Leuven, Naamsestraat-Verkortingstraat
Kadasternummers	Afdeling: 2, Sectie: C, perceelnummers: 474b2 (deel), 475t (deel), 478c, 481c, 481d, 482b, 487n, 488e, 488f, 490e, 490f, 491k
Lambertcoördinaat 1	X: 173256.404 Y:173265.346 Z:29.478
Lambertcoördinaat 2	X: 173261.559 Y:173282.152 Z:30.316
Lambertcoördinaat 3	X: 173275.787 Y:173266.136 Z:31.208
Lambertcoördinaat 4	X: 173285.81 Y:173239.413 Z:31.496
Kadasterplan	Zie fig. 1.2
Topografisch plan	Zie fig. 1.1
Begindatum	16 april 2013
Einddatum	18 april 2013

Onderzoeksopdracht

Verwijzing Bijzondere voorwaarden	Zie bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem: Leuven, Naamsestraat – Verkortingstraat (Marbrerie)
Archeologische verwachtingen	Na afbraak van de huidige 19 ^{de} -eeuwse bebouwing worden oudere gebouwresten verwacht.
Wetenschappelijke vraagstellingen	<u>Tijdens de bureaustudie:</u> <ul style="list-style-type: none">- Wat zijn de bekende archeologische en historische gegevens?- Hoe was de oude perceelsindeling?- Hoe groot waren de verschillende huizenblokken?- Welke info is er nog te vinden over de huidige bebouwing of voormalige constructies op het terrein?- In welke mate is het terrein reeds verstoord?- In welke mate verstoren de geplande werken

	<p>archeologisch erfgoed?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief? - Welke onderzoeksvragen moeten bijkomend bij de prospectie met ingreep in de bodem beantwoord worden? - Wat is de te volgen strategie tijdens het prospectieonderzoek? <p><u>Tijdens de prospectie met ingreep in de bodem:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Zijn er archeologische sporen aanwezig? - Bevinden de sporen zich in stratigrafisch verband? - Hoeveel verschillende lagen/stratigrafie zijn er te onderscheiden in de verschillende proefputten? En hoe zijn die over de verschillende proefputten heen gelinkt? - Bevatten deze lagen archeologische vondsten? - Uit welke periode dateren de vondsten? - Hoe is de bewaringstoestand van de sporen? - Wat was de invloed van de bestaande bebouwing/verhardingen op het archeologisch erfgoed? - Op welke hoogte bevindt zich de natuurlijke bodem? - Wat is de impact van de geplande werken op het archeologische erfgoed? - Kunnen de resultaten van de bureaustudie fijngesteld worden? - Welke onderzoeksvragen moeten bij een eventueel vervolgonderzoek beantwoord worden? - Wat is de te volgen opgravingsstrategie bij een vervolgonderzoek?
Aarde van de bedreiging	<p>Op de hoek van de Naamsestraat en Verkortingstraat wordt een terrein van ca. 1320 m² ontwikkeld tot huisvesting voor studenten. Hiervoor wordt de bestaande bebouwing afgebroken en wordt een ondergrondse parkeergarage aangelegd. Een klein deel van het terrein wordt tuinzone.</p>
Randvoorwaarden	<p>Zie bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem: Leuven, Naamsestraat – Verkortingstraat (Marbrerie)</p>

Inhoudstafel

Inhoudstafel	p. 1
Hoofdstuk 1 Algemene inleiding en situering van het project	p. 3
1.1 Inleiding	p. 3
1.2 Beschrijving van de vindplaats	p. 3
1.3 Fysiografie	p. 5
1.3.1 Lokale topografie en hydrografie	p. 5
1.3.2 Geologische opbouw	p. 5
1.3.3 Bodemeenheden rond de site en hun eigenschappen	p. 9
1.4 Onderzoeksopdracht	p. 9
Hoofdstuk 2 Werkwijze en opgravingsstrategie	p. 11
Hoofdstuk 3 Bureauonderzoek	p. 13
3.1 Archeologische voorkennis	p. 13
3.2 Historische bronnen en iconografie	p. 15
3.3 Korte omschrijving van de geplande werken	p. 23
3.4 Beantwoorden onderzoeksvragen	p. 23
Hoofdstuk 4 Resultaten van het sporenbestand	p. 27
4.1 Stratigrafie en profielen	p. 27
4.2 Overzichtsplattegronden	p. 31
4.3 Bespreking van de sporen	p. 37
4.4 Beantwoorden onderzoeksvragen	p. 44
Hoofdstuk 5 Besluit	p. 47
Bibliografie	p. 49
Bijlagen	p. 51
Bijlage 1: Sporeninventaris	p. 53
Bijlage 2: Fotoinventaris	p. 57
Bijlage 3: Coupetekeningen	p. 61
Bijlage 4: Harris matrix	p. 63

Hoofdstuk 1 Algemene inleiding en situering van het project

1.1 Inleiding

Naar aanleiding van verkaveling aan de Naamsestraat - Verkortingstraat te Leuven werd door Onroerend Erfgoed een archeologisch vooronderzoek in de vorm van een bureauonderzoek en proefputten opgelegd (vergunningsnummer 2013/117).

Het onderzoek werd door Immo Seagull NV aan Studiebureau Archeologie bvba toevertrouwd en het terreinwerk werd uitgevoerd van 16 tot en met 18 april 2013.

1.2 Beschrijving van de vindplaats

Het projectgebied beslaat ca. 0,13 ha en is omsloten door de Naamsestraat in het westen en de Verkortingstraat in het oosten. Ten zuiden is het project gebied begrensd door de bebouwing aan de Naamsevest en de Constantin Meunierstraat. Ten zuiden van het projectgebied bevindt zich de ring van Leuven (fig. 1.1 en fig. 1.2).

Het gebied bevindt zich in de archeoregio van de zandleemstreek (fig. 1.3). Deze streek bevindt zich tussen de noordelijke zandstreek en de zuidelijke leemstreek en vertoont sommige kenmerken van deze aangrenzende landbouwstreken.

Fig. 1.1: Topografische kaart met situering van het projectgebied¹.

¹ www.agiv.be

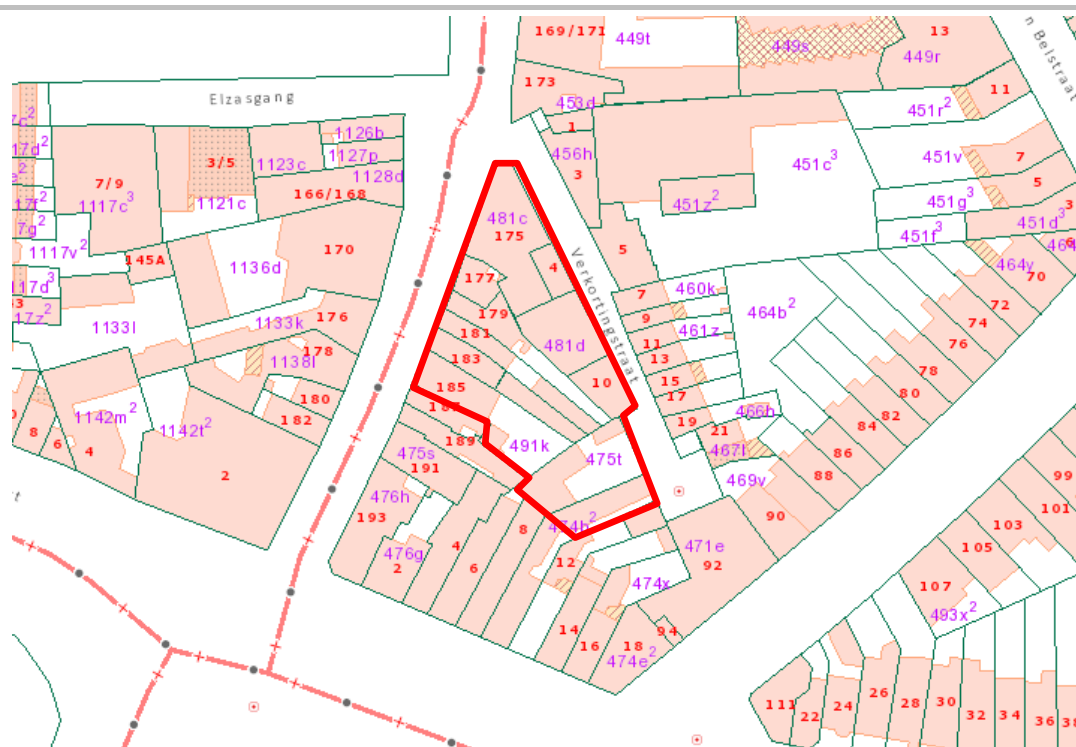

Fig. 1.2: Kadasterkaart met situering van het projectgebied.

Lambertcoördinaat 1	X: 173256.404 Y:173265.346 Z:29.478
Lambertcoördinaat 2	X: 173261.559 Y:173282.152 Z:30.316
Lambertcoördinaat 3	X: 173275.787 Y:173266.136 Z:31.208
Lambertcoördinaat 4	X: 173285.81 Y:173239.413 Z:31.496

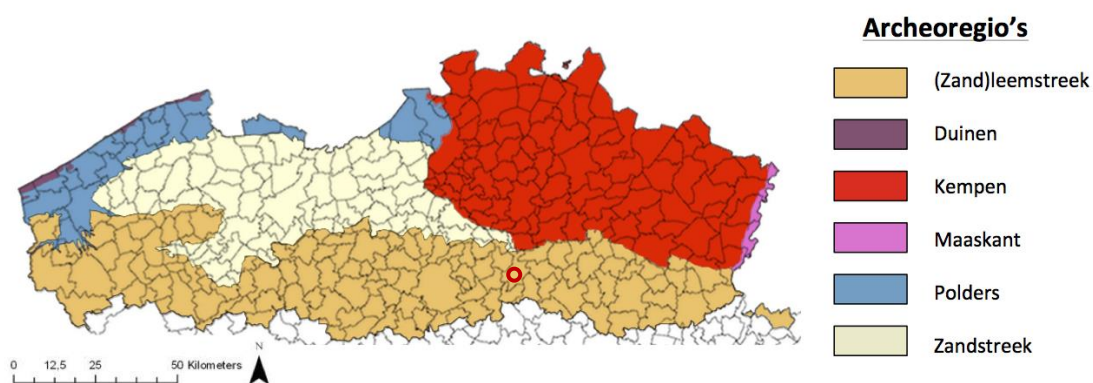

Fig. 1.3: Situering van het projectgebied binnen de verschillende Vlaamse archeoregio's².

² <https://onderzoeksbalans.onroerendergoed.be/onderzoeksbalans/archeologie>

1.3 Fysiografie

1.3.1 Lokale topografie en hydrografie

Het onderzoeksgebied ligt op een hoogte van 27 tot 29 m TAW. Het oppervlak helt licht af in zuidelijke richting (fig. 1.4). De afwatering gebeurt door de zuidelijk gelegen Molenbeek (fig. 1.5). Deze behoort tot het Dijlebekken.

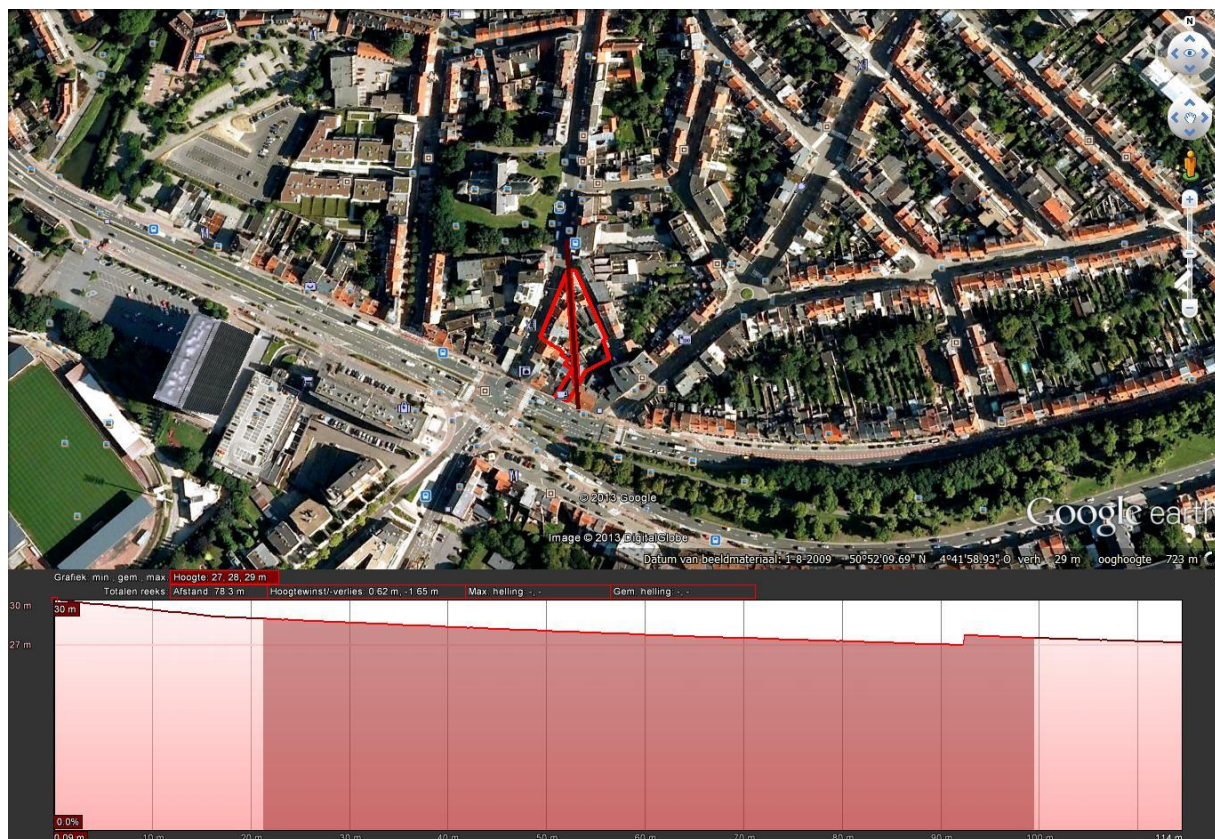

Fig. 1.4: Lengteprofiel van het oppervlak en de helling in het projectgebied³.

1.3.2 Geologische opbouw

Onder het projectgebied bevinden zich sedimenten die behoren tot de formatie van Brussel (Br) (fig. 1.6). Deze formatie dateert uit het Midden Eoceen (fig. 1.7). Ten westen en ten zuiden van het projectgebied bevinden zich sedimenten die behoren tot de formatie van Kortrijk (Ko). Deze formatie is ouder en dateert uit het Vroeg Eoceen.

De Zanden van Brussel behoren tot de Midden-Eocene Zenne Groep. In deze zanden kunnen verschillende eenheden onderscheiden worden op basis van verschillen in korrelgrootte, kalkgehalte, glauconietgehalte en structuren. De diagenese heeft concreties en harde banken in deze zanden gevormd zowel door kalk- als kiezelcementatie en meer uitzonderlijk door limoniet.

³ Projectie via Google Earth.

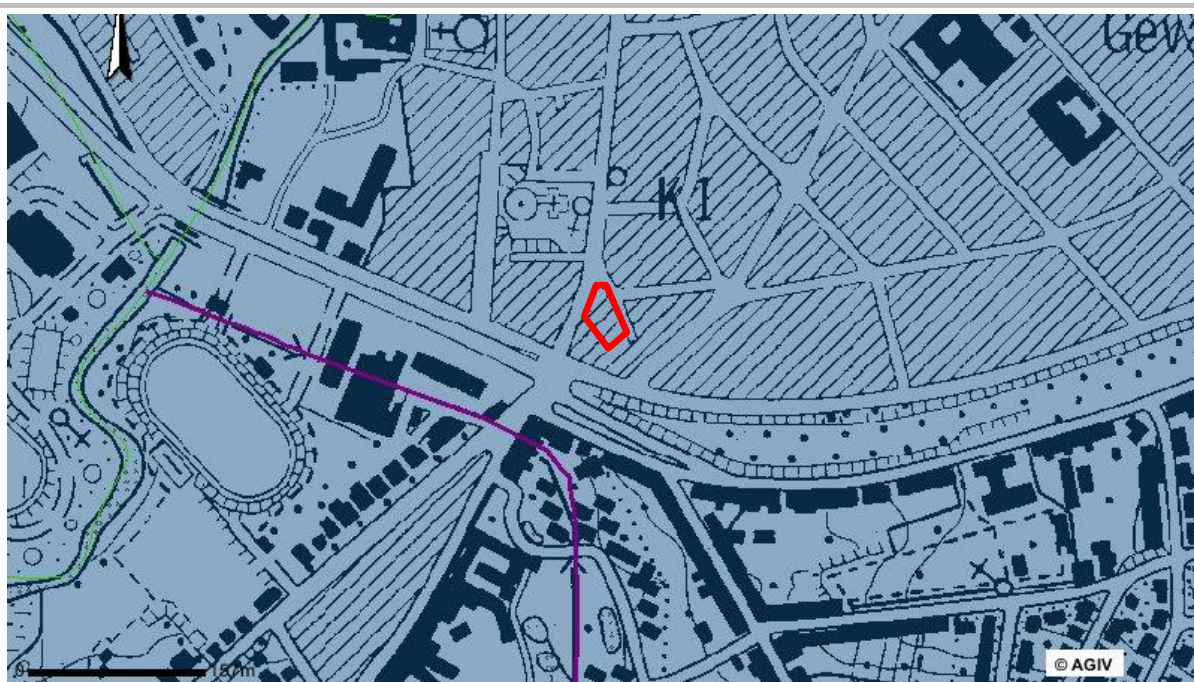

Fig. 1.5: Topografie en hydrografie rond het aangeduide onderzoeksgebied⁴.

Een opvallend kenmerk bij de kartering van de Zanden van Brussel is de sterk golvende basis van deze zanden. Ten opzichte van het topvlak van de Zanden van Brussel, dat een abrasievlak is onder de bovenliggende Zanden van Lede, loopt op het ganse kaartblad Leuven een geulzone van meerdere kilometers breed die zich uitstrekt van Archennes tot Bierbeek en die 10 tot 20 m dieper zijn ingesneden dan de omgeving. Deze geulen lopen noord-noordoost en zijn parallel aan een gelijkaardige geul tussen Nijvel en Tervuren. De ganse geometrie van de basis en van het volume van de Zanden van Brussel doet vermoeden dat het een inham was in de kustlijn van de toenmalige noordelijk gelegen zee die een verbinding maakte met een ondiepe zee in het Bekken van Parijs en de warmere Atlantische oceaan.

Op het kaartblad Leuven kunnen in de Formatie van de Zanden van Brussel vier stratigrafische leden onderscheiden worden. De Zanden van Diegem zijn witgelig, fijnkorrelig en ze bevatten tot 50% kalk. Opvallend zijn de nogal dikke en massieve gelige kalkzandsteenbanken, waaruit menig gebouw is opgetrokken in dat gebied. Ze zijn aanééngekit door calciëte en verkiezelingen in deze kalkige facies van de Brussel zanden bestaan voornamelijk uit opaal.

Het Zand van de Kraaienberg (of van Archennes) is een geel grof kwartszand met glauconiet dat in sterke getijdenstromingen is afgezet in de eerder vermelde erosieve geul aan de basis van de Formatie van Brussel tussen Archennes en Bierbeek. Het zand komt voor in lagen van ongeveer een meter dik die intern opgebouwd zijn uit unidirectionele schuine gelaagdheden. De aanwezigheid van dunne kleilaagjes tussen de individuele zandlaagjes toont dat de afzetting door een getijdenstroming gebeurde. De zeevloer was toen in dit gebied bedekt met zandbanken die naar het noord-noordoosten vooruitschreden. Er was een rijke bodemfauna zoals onder andere blijkt uit de talrijke bioturbate gangen die in het zand bewaard zijn gebleven. Het zand bevat veel verkiezelingen van bioturbaties en van oorspronkelijk mergelige kleilaagjes. Ook grote concreties van meerdere tientallen cm diameter komen voor. De verkiezelingen bevatten opaal en chalcedoon. Het zandpakket kan tot 40 m dik zijn. In de hoger tegen het oppervlak gelegen zones is dit facies steeds ontkalkt. Dit zand werd onder andere gewonnen te Archennes en in de omgeving van Bierbeek.

⁴ www.agiv.be

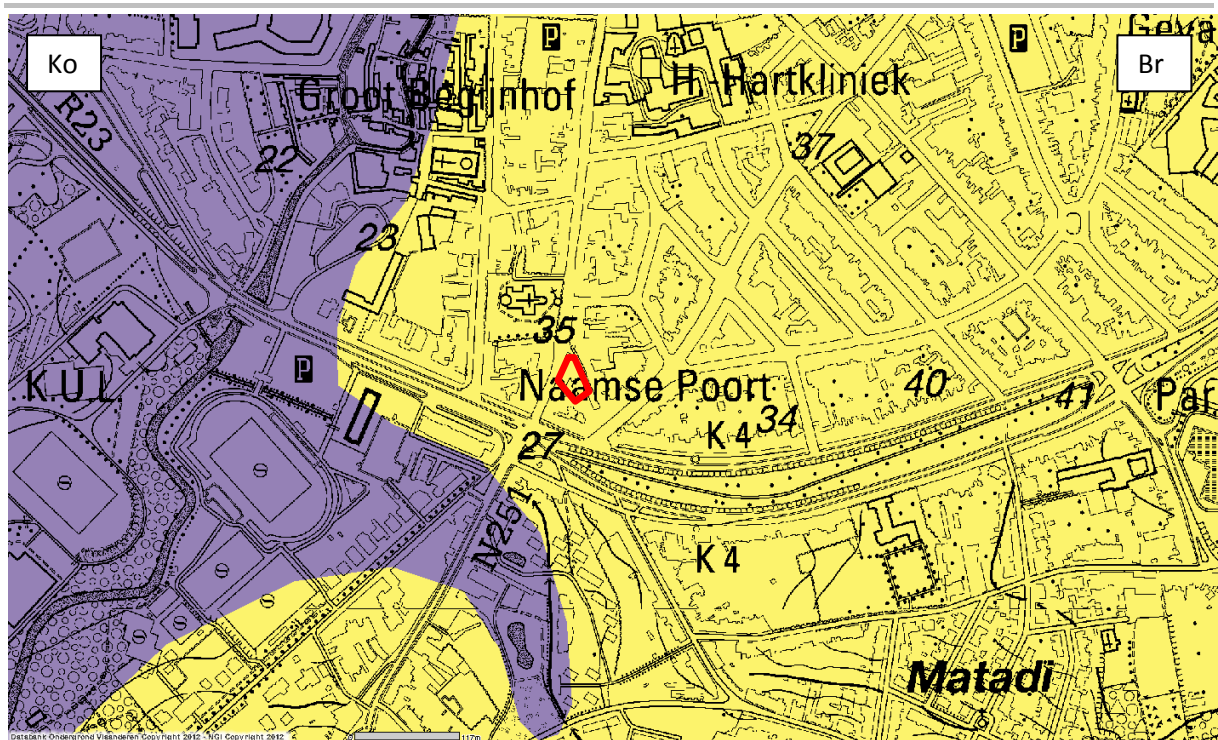

Fig. 1.6: Tertiair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied⁵.

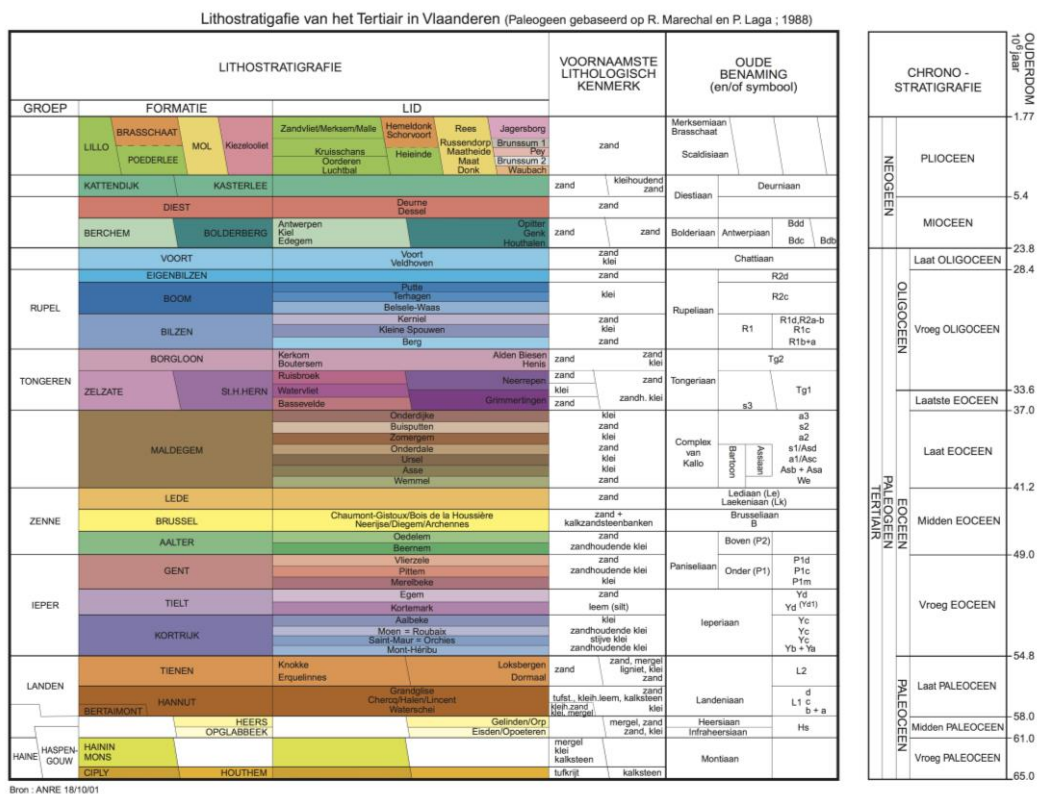

Fig. 1.7: Litho- en chronostratigrafie van het Tertiair in Vlaanderen⁶.

⁵ www.dov.vlaanderen.be

⁶ www.dov.vlaanderen.be

Het Zand van Neerijse is een gemiddeld korrelig zand dat duidelijk glauconiethoudend is en lateraal en boven het Zand van de Kraaiberg afgezet is in dunne banken die intern ook nog schuine gelaagd-heden kunnen hebben. In de niet ontkalkte zones bevat het tot 20% kalk en het kan kiezel- en kalk-banken bevatten evenals vele kleine onregelmatige kiezelconcreties die in Brabant bekend staan als grotstenen. Dit facies is het meest verspreid over het kaartblad en het wordt tot 20 m dik.

Het Kalkzand van de Gobertange is een witgelig zand dat tot meer dan de helft aan kalk bevat. Het komt voor lateraal van de traditionele facies van de Formatie van Brussel, namelijk in de omgeving van Tienen en Jodoigne. Deze zandsteen werd veel gebruikt in historische gebouwen in Vlaanderen en Zuid-Nederland⁷.

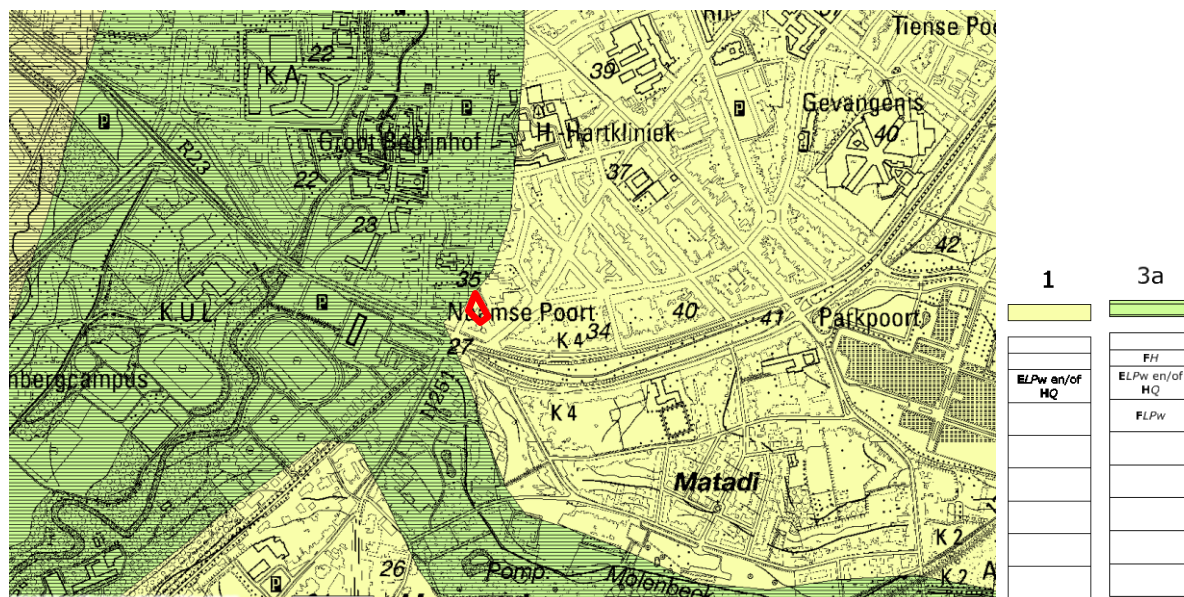

Fig. 1.8: Quartair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied⁸.

Legende⁹:

ELPw: eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen. Zand en zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen. Silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen.

FH: fluviatiele afzettingen (inclus organo-chemische en perimariene) afzettingen van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan).

FLPw: fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen)

HQ: Hellingsafzettingen van het Quartair

De Quartaire ondergrond wordt gekenmerkt door eolische afzettingen en hellingsafzettingen. Net ten westen en ten zuiden van het projectgebied zijn er tevens fluviatiele afzettingen waargenomen (fig. 1.8).

De eolische zandleemafzettingen zijn van pleistocene ouderdom en zijn van dezelfde ouderdom als het Brabant leem bij de eolische leemafzettingen. Op sommige plaatsen is dit zandleempakket relatief dik, waardoor men deze het best kan vergelijken met de wind-walzanden van Zammel. Dit zandleempakket komt hier voornamelijk ten noordwesten van Leuven voor en is opgewaaid uit de bedding van de pleistocene laatglaciale Dijle. Deze windwalzandlemen werden ook teruggevonden

⁷ Vandenberghe e.a. 2001: 30-32.

⁸ www.dov.vlaanderen.be

⁹ Bogemans 2005: 1.

tijdens de werken aan de Gasthuisberg te Leuven. Hierbij omvatte de noordwest-rand van de opname een windwal die volledig bestaat uit een constant Weichsel-zandleempakket van 6 m dik. De strekking van deze langgerekte heuvelrug werd volledig geboetseerd door de heersende noordoostenwinden tijdens het Brabantiaan. Ook werd deze teruggevonden aan de Brusselsesteenweg te Leuven bij het uitgraven van de autosnelweg Brussel-Hasselt en op het Kareelveld. Deze leemmassa versmacht niet alleen het onderliggende reliëf maar bouwt ook een eigen karakteristieke vorm op die zich aan het vroegere reliëf opdringt en zo herkenbaar wordt.

1.3.3 Bodemeenheden rond de site en hun eigenschappen

Het projectgebied ligt binnen de stadskern van Leuven en werd bijgevolg niet gekarteerd (OB) (fig. 1.9).

Fig. 1.9: Overzicht van het bodemlandschap met aanduiding van het onderzoeksgebied¹⁰.

1.4 Onderzoeksopdracht

Het doel van deze prospectie met ingreep in de bodem is een archeologische evaluatie van het terrein. Hierbij moeten minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

Tijdens de bureaustudie:

- Wat zijn de bekende archeologische en historische gegevens?
- Hoe was de oude perceelsindeling?
- Hoe groot waren de verschillende huizenblokken?
- Welke info is er nog te vinden over de huidige bebouwing of voormalige constructies op het terrein?
- In welke mate is het terrein reeds verstoord?

¹⁰ www.agiv.be

- *In welke mate verstoren de geplande werken archeologisch erfgoed?*
- *Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?*
- *Welke onderzoeksvragen moeten bijkomend bij de prospectie met ingreep in de bodem beantwoord worden?*
- *Wat is de te volgen strategie tijdens het prospectieonderzoek?*

Tijdens de prospectie met ingreep in de bodem:

- *Zijn er archeologische sporen aanwezig?*
- *Bevinden de sporen zich in stratigrafisch verband?*
- *Hoeveel verschillende lagen/stratigrafie zijn er te onderscheiden in de verschillende proefputten? En hoe zijn die over de verschillende proefputten heen gelinkt?*
- *Bevatten deze lagen archeologische vondsten?*
- *Uit welke periode dateren de vondsten?*
- *Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?*
- *Wat was de invloed van de bestaande bebouwing/verhardingen op het archeologisch erfgoed?*
- *Op welke hoogte bevindt zich de natuurlijke bodem?*
- *Wat is de impact van de geplande werken op het archeologische erfgoed?*
- *Kunnen de resultaten van de bureaustudie fijngesteld worden?*
- *Welke onderzoeksvragen moeten bij een eventueel vervolgonderzoek beantwoord worden?*
- *Wat is de te volgen opgravingsstrategie bij een vervolgonderzoek?*

Hoofdstuk 2 Werkwijze en opgravingsstrategie

Conform de opgelegde voorschriften werd eerst een bureaustudie uitgevoerd (hoofdstuk 3) en vervolgens werd de aanleg van een aantal proefputten opgelegd. Voorafgaand aan dit onderzoek werden eerst de bestaande gebouwen gesloopt. De sloop mocht maar gebeuren tot op het niveau van het huidige maaiveld. Funderingen dienden intact te blijven en werden niet uitgebroken. De gewelven van alle kelders mochten wel al machinaal verwijderd worden, maar de kelderruimtes dienden gevrijwaard te worden van puin, om het archeologisch onderzoek mogelijk te maken.

Er werden opgelegd dat proefputten dienden aangelegd te worden om een zicht te krijgen op de stratigrafische opbouw van de te onderzoeken zones. Elke proefput diende als een mini-opgraving beschouwd te worden, waarbij per vlak alle sporen onderzocht werden.

Er dienden in de 7 aanwezige kelders proefputjes van 0,5 x 0,5 m gegraven te worden om na te gaan of er oudere fasen aanwezig waren (fig. 2.1). Daarnaast dienden ook 4 proefputten van 4 m² buiten de kelderzones te worden gegraven. De inplanting van deze proefputten werd bepaald in samenspraak met Onroerend Erfgoed en was afhankelijk van de resultaten van het bureauonderzoek. Eén van de proefputten werd, in samenspraak, uitgebreid tot een proefsleuf.

Fig. 2.1: Opkuisen van één van de proefputjes in de kelders.

De aanwezige sporen werden opgeschaafd, gefotografeerd en beschreven (fig. 2.2). Enkele sporen werden gecoupeerd om de diepte, aard en de bewaringstoestand van de sporen te achterhalen. Van de gecoupeerde sporen werden, indien antropogeen, digitale coupetekeningen gemaakt. Vondsten werden per spoor en eventueel per laag ingezameld.

Alle sleuven en sporen door middel van de *iSpace for Archaeology*¹¹ ingemeten, evenals het maaiveld en de locatie van de profielen.

Fig. 2.2: Opkuisen van de proefsleuf langsheen de Verkortingstraat.

¹¹ Smeets & Avern 2012: 659-670.

Hoofdstuk 3 Bureauonderzoek

3.1 Archeologische voorkennis

Op de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (fig. 3.1) zijn ten noorden van het projectgebied een aantal vindplaatsen weergegeven. Op ongeveer 200 m ten noordwesten van het gebied bevindt zich het begijnhof uit de late middeleeuwen (CAI 150671). Deze is aan de westkant geflankeerd door een 16de-eeuwse ronde, in bakstenen opgemetselde waterput (CAI 150560). Hiernaast, ten noorden van het projectgebied, zijn sporen van een pottenbakkerij uit de late middeleeuwen te vinden (CAI 150228).

Het projectgebied bevindt zich in de Leuvense stadskern, net ten noorden van de tweede (14de-eeuwse) stadsmuur. De Sint-Kwintenskerk bevindt zich enkele tientallen meters ten noorden van het projectgebied.

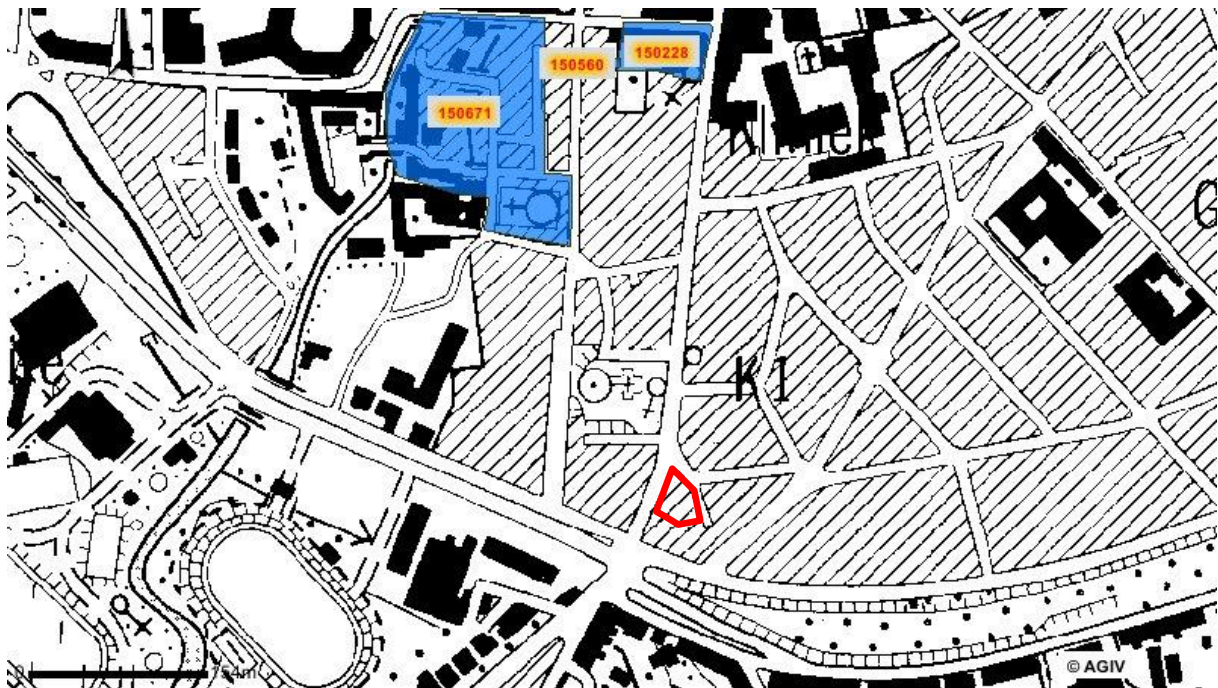

Fig. 3.1: Uittreksel uit de CAI met situering van het projectgebied¹².

Naar aanleiding van een tentoonstelling in 1986 werd een archeologische potentiekaart voor Leuven opgemaakt, waarbij het huidige projectgebied zich bevindt binnen de zone die met de hoogste potentie is ingekleurd (fig. 3.2).

¹² www.agiv.be

Fig. 3.2: Archeologische potentiëkaart voor Leuven uit de jaren '80 van de 20ste eeuw¹³.

Het centrum van Leuven bestond uit een radiaal-concentrisch stratenpatroon binnen de 12de-eeuwse ringmuur, dat zich ook met uitlopers richting Heverlee en de Sint-Jacobskerk buiten deze oudste muur uitstrekte. Leuven was op dat ogenblik geëvolueerd tot een grafelijke residentie en een verkeersknooppunt met een sterk gediversifieerde bevolking. Een ontwikkelingskaart van Leuven (fig. 3.3) toont dat het huidige projectgebied valt binnen de bewoning die minstens tot en met de 12de eeuw teruggaat.

¹³ Vandekerchove 1996: 104.

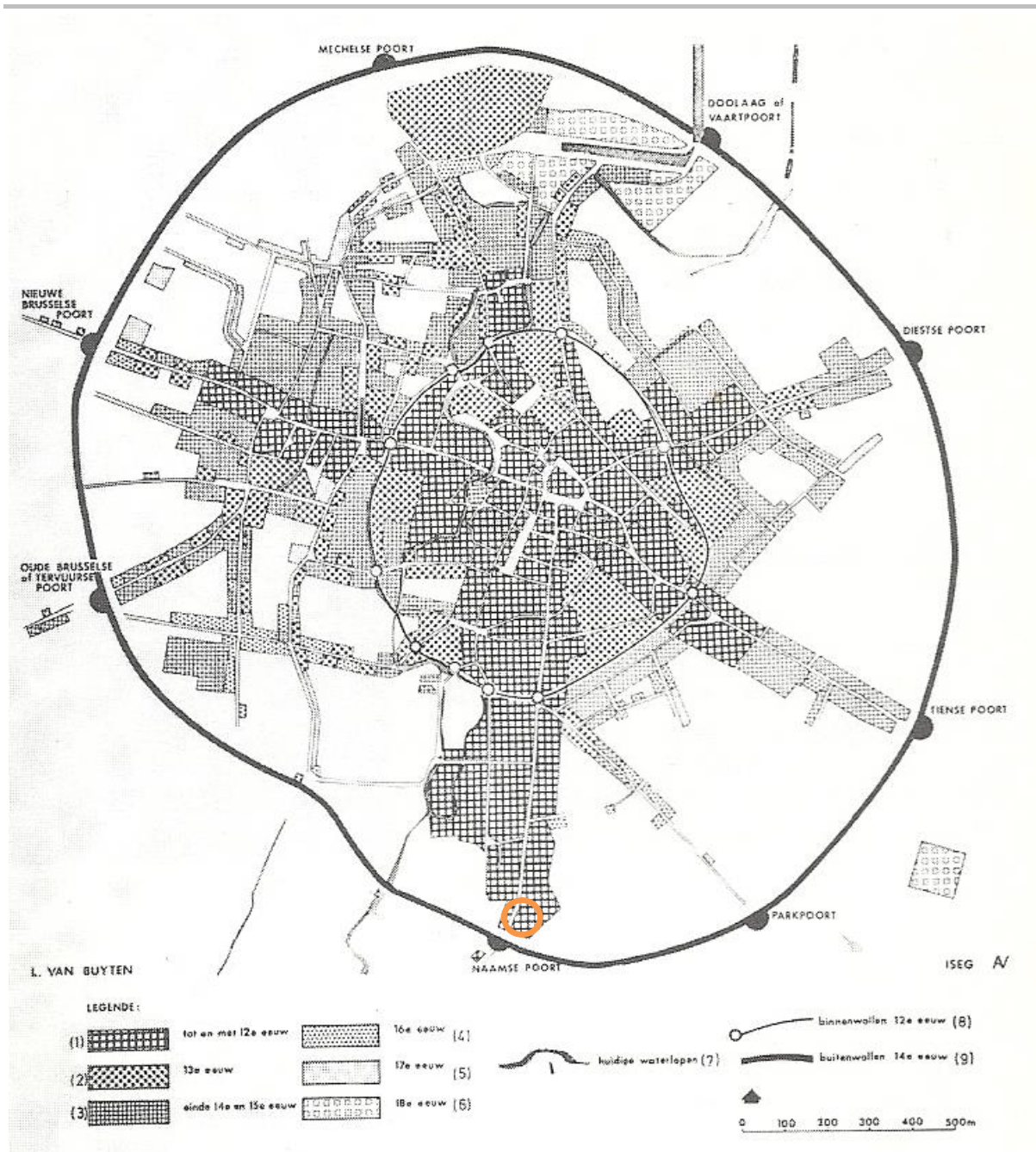

Fig. 3.3: Ontwikkelingskaart van Leuven met aanduiding van de oudste datering van de bewoning¹⁴.

3.2 Historische bronnen en iconografie

Hoewel er al vanaf de 12de eeuw bewaarde schepenregisters voor Leuven bestaan, nemen de historische bronnen vooral vanaf de 14de eeuw toe. Meulemans¹⁵ heeft voor de belangrijkste zones

¹⁴ Vandekerchove 1996: 101.

¹⁵ Meulemans 2004a. Er wordt in onderstaande tekst enkel naar dit werk verwezen voor de historische referenties en de huidige bewaarplaats van de historische bronnen aangezien ze voor dit werk niet opnieuw werden opgezocht.

van Leuven uitgebreid historisch onderzoek per straat gepubliceerd. De kaart die werden opgemaakt voor de Naamsestraat (plan 33) bevatte een aantal historische verwijzingen naar de gebouwen die eertijds binnen het plangebied stonden (fig. 3.4). In totaal bevonden er zich 3 gebouwen tussen de stadspoort en de hoek van de Verkortingsstraat.

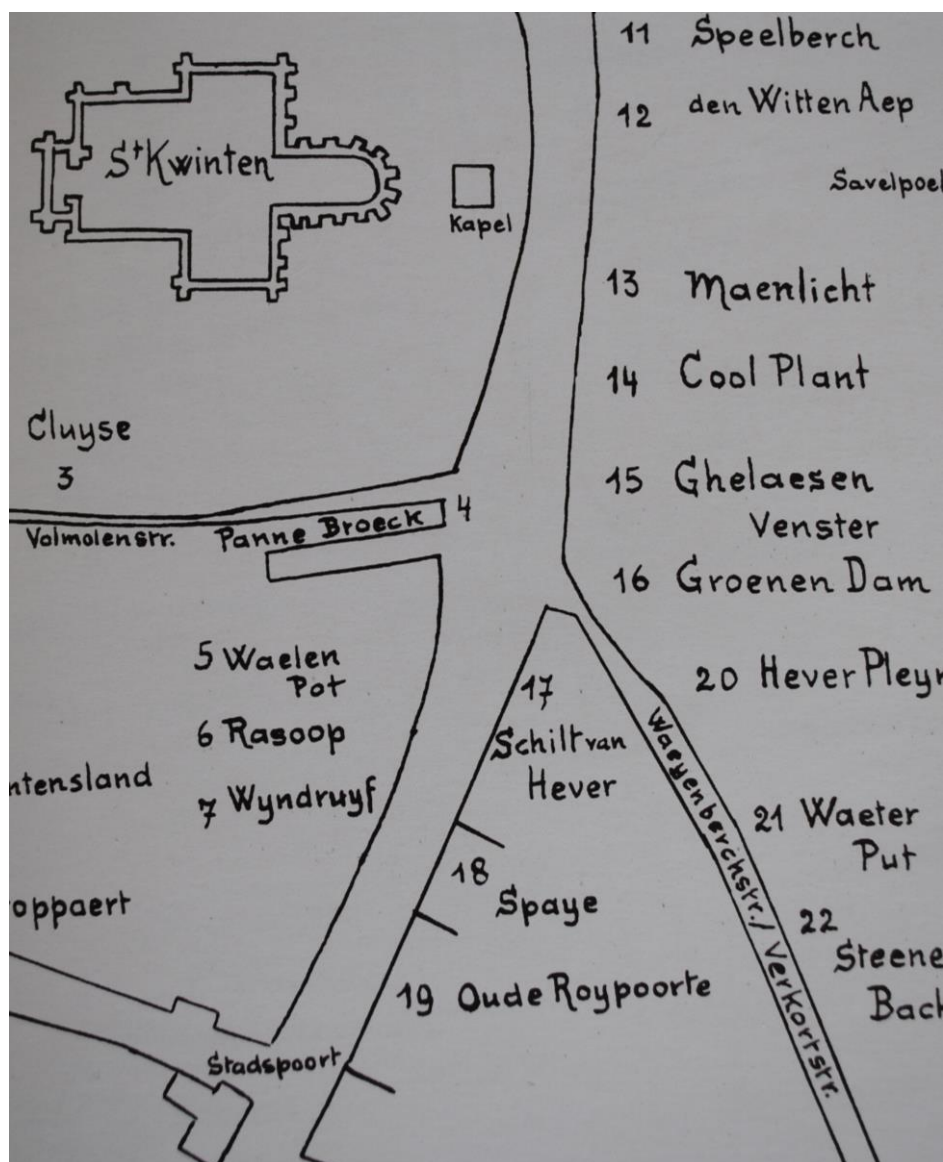

Fig. 3.4: Detail met aanduiding van de gekende historische panden¹⁶.

Het meest noordelijke gekende pand is *Den Schilt van Hever*. De oudste gekende vermelding van dit huis gaat terug tot 1675 en in een wijkboek uit 1719 is er sprake van een *ledige erve*, wat betekent dat het huis ondertussen verdwenen was. Het tweede pand is *De Spaije*. Volgens het wijkboek uit 1675 ging het om een tweewoonst, die in 1699 in drie verschillende percelen was opgedeeld. Volgens een laat 19de-eeuwse stratenlijst, moet zich hier de *Heverleegang* bevonden hebben. Het zuidelijkste pand, dat al buiten het projectgebied valt, is *De Oude Roijpoorte*¹⁷.

¹⁶ Meulemans 2004b: 87.

¹⁷ Meulemans 2004a: 436.

Het projectgebied wordt in het westen begrensd door de Naamsestraat. Dit is één van de oudste straten in Leuven en was eeuwenlang het einde van de invalsroute vanuit Heverlee en Namen. Ze loopt in een quasi recht tracé van de Grote Markt naar de Naamsepoort. Deze straat wordt al vermeld in historische bronnen uit de 13de eeuw. In een Latijnse tekst wordt de straat de *Prepositistrata* genoemd. Het gedeelte van de straat tussen het centrum en de eerste ringmuur werd later vermeld als *Proeststrate*. Het stuk tussen de eerste en de tweede ringmuur wordt in de 17de eeuw de *Sint-Quintens strate* genoemd en in het laatste kwart van de 18de eeuw wordt gesproken van de *Proost ofte Heversche straete*¹⁸.

De Verkortingstraat was oorspronkelijk geen doodlopende straat, maar loopt van de Naamsestraat door tot de vesten in het zuiden. Deze straat komt in de 13de eeuw nog in historische bronnen voor als *Waenbergh*, *Wa(e)yenbergh* en *Waystraetken*. Na de bouw van de tweede ringmuur verandert dit in *Verkortstraet* omdat ze een rechtstreekse verbinding vormde tussen de bewoning van de Heverlese Broekstraat en de Sint-Kwintenskerk en men via dit straatje de stadspoort kon omzeilen. In de volksmond stond het straatje beter gekend onder de naam *Vulderstraetje* of *Vildersstroike*, naar de koudslachters die hier werkzaam waren.

De oudste bekende plattegrond van Leuven is de kaart van Jacob van Deventer (1550-1560) (fig 3.5). Op deze weergave van 16de-eeuws Leuven zijn de twee stadsmuren duidelijk herkenbaar. De belangrijkste gebouwen worden volledig afgebeeld. De Naamsepoort wordt eveneens afgebeeld. Andere huizen zijn echter schematisch voorgesteld. Het projectgebied is op de Deventerkaart duidelijk te zien en zou bebouwd geweest zijn. Zowel de Naamsestraat als de Verkortingstraat zijn duidelijk herkenbaar op het plan.

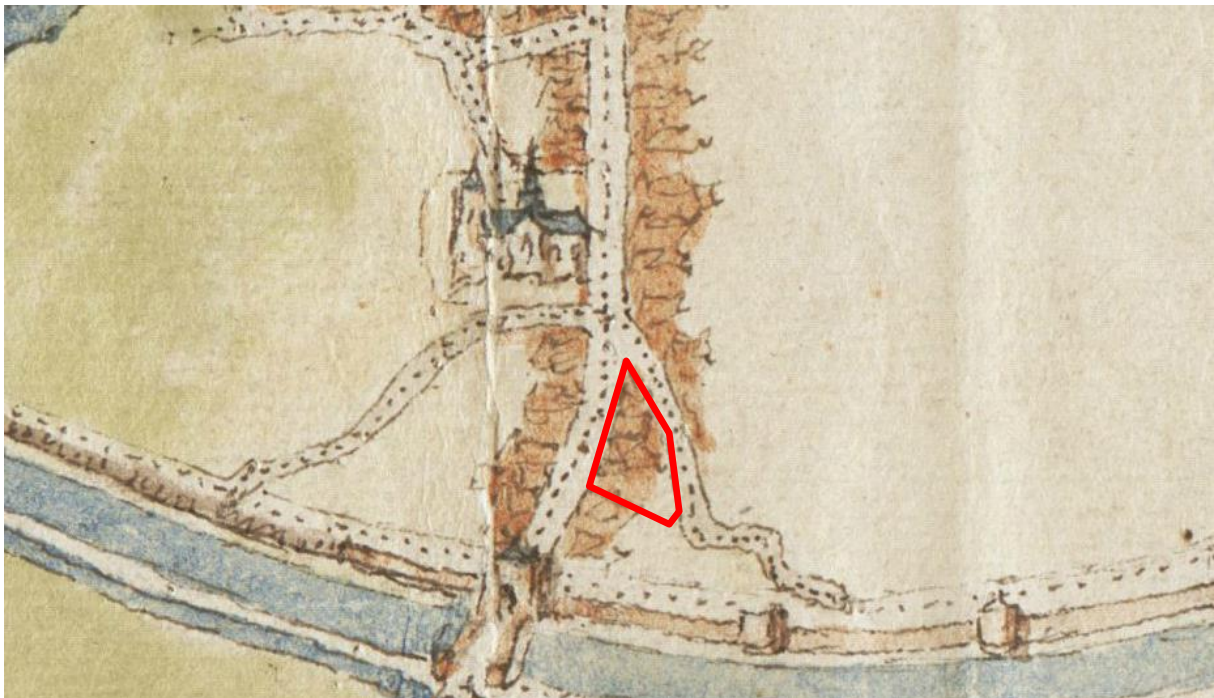

Fig. 3.5: Detail uit de kaart van Jacob van Deventer met situering van het projectgebied¹⁹.

¹⁸ Meulemans 2004a: 379.

¹⁹ www.kbr.be

De stadsplattegrond (fig. 3.6) die Joannes Blaeu omstreeks 1649 maakte en de daarvan afgeleide pentekening (fig. 3.7), zijn duidelijker ten opzichte van de 16de-eeuwse kaart van Jacob Van Deventer. Beide ringmuren zijn nog zichtbaar. Ongeveer in het midden van de Verkortingstraat is één huis afgebeeld. De hele zone tussen de Verkortingstraat-Naamsestraat-stadsmuur is omheind (vermoedelijk een haag). Het zuidelijke deel is ingetekend als een tuin.

Op een 17de-eeuwse pentekening die gemaakt werd vanaf het Sint-Kwintenskerkhof is het projectgebied deels zichtbaar, maar er lijken zich binnen het getekende stuk geen structuren te bevinden (fig. 3.8).

Ook op de kaart van de atlas De Wit (fig. 3.9), uit 1698, is de situatie rondom het projectgebied weinig veranderd. Deze kaart is duidelijk opgemaakt op basis van het plan van Blaeu.

Hoewel fig. 3.2 en fig. 3.3 lijken te suggereren dat het projectgebied zich binnen de oudste bewoningskernen bevindt en de kaart van Jacob van Deventer dit lijkt te bevestigen, zijn het aantal historische gegevens over deze panden slechts 17de-eeuws. Meulemans meldt ook dat het opvallend is dat er tussen de twee ringmuren slechts drie zijstraten aan de linkerzijde (komende vanuit het centrum) zijn, namelijk de huidige Parkstraat, de huidige Hendrik Consciencestraat en de huidige Verkortingstraat, die leidden naar een stadsgedeelte dat bijna uitsluitend door landbouwgronden ingenomen was. Pas vanaf de 18de eeuw ontstonden in dit deel nieuwe stadswijken²⁰.

De Ferrariskaart (1771-1778) (fig. 3.10) toont voor het eerst een wat uitgebreidere bewoning aan binnen het huidige projectgebied. Verschillende gebouwen langs de Naamsestraat zijn nu een eerste keer weergegeven.

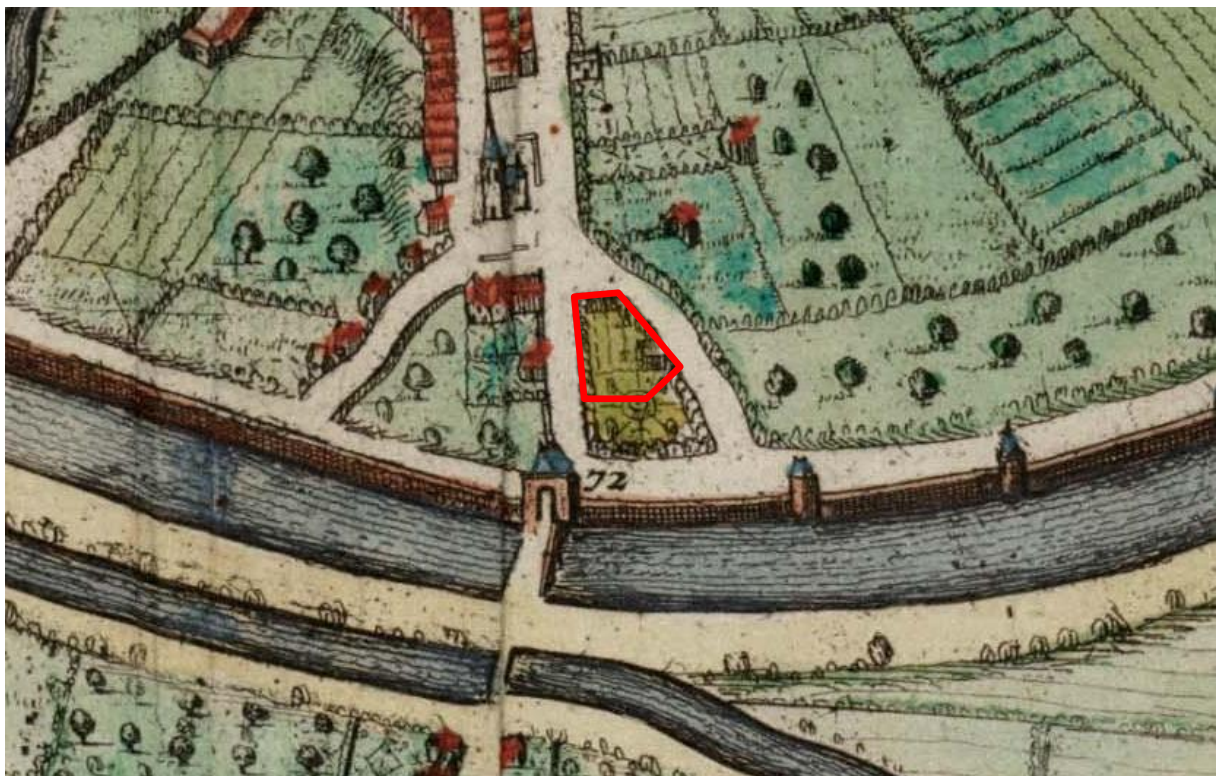

Fig. 3.6: Detail van het plan van Blaeu²¹.

²⁰ Meulemans 2004a: 379.

²¹ www.kbr.be

Fig. 3.7: Detail uit de pentekening op basis van het plan van Blaeu met situering van het projectgebied²².

Fig. 3.8: Pentekening uit de 17de eeuw met situering van het projectgebied²³.

²² www.kbr.be

²³ Cockx & Huybens (eds.) 2003: 110.

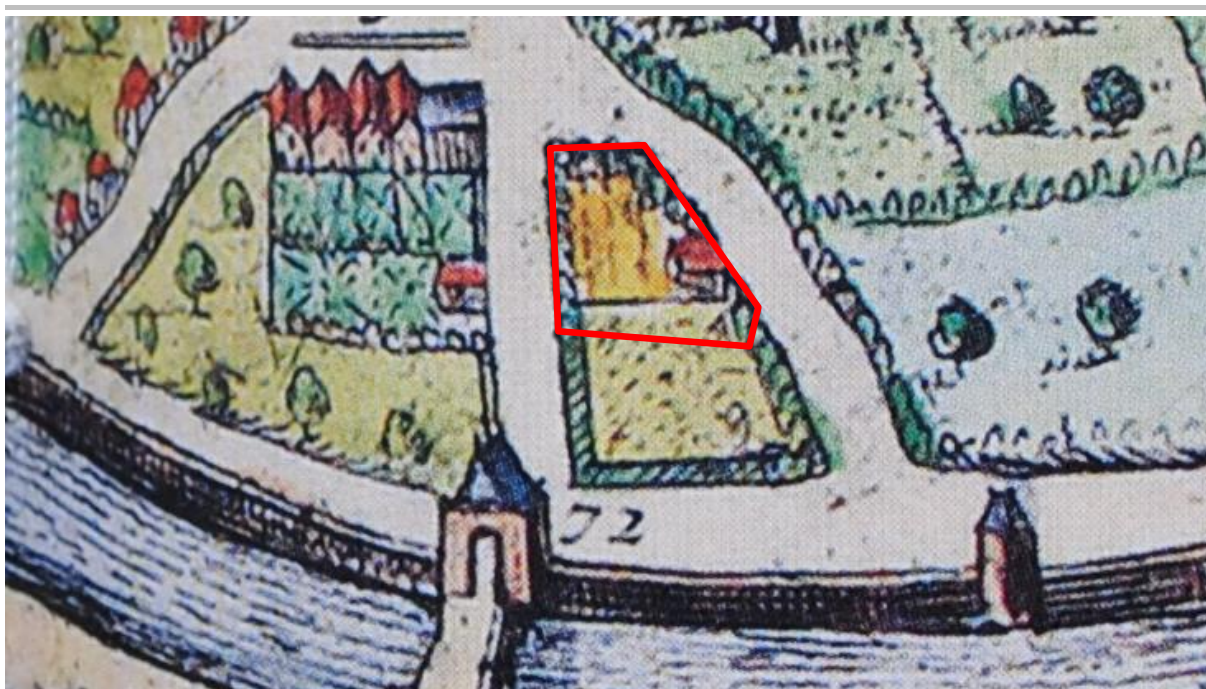

Fig. 3.9: Detail uit de Atlas de Wit met situering van het projectgebied²⁴.

Fig.3.10: Detail uit de Ferrariskaart met situering van het projectgebied²⁵.

Op de stadplattegrond van Jobard (fig. 3.11) uit 1825 is te zien dat de Verkortingstraat nog steeds onafgebroken doorloopt tot aan de vesten. Ook op het primitief kadaster (fig. 3.12) van enkele jaren

²⁴ Van Delft & van der Krogt 2012:198-199.

²⁵ www.kbr.be

later is een gelijkaardige situatie afgebeeld²⁶. De bebouwing aan de Verkortingstraat bestond voornamelijk uit kleine arbeidershuizen, in de vorm van gangen, die in het begin van de 20ste eeuw werden afgebroken (fig. 3.13). De huidige bebouwing bestaat deels uit overblijfsels van 18de-eeuwse en 19de-eeuwse arbeiderswoningen, en deels uit nieuwe invullingen.

Door de aanleg van de Constantin Meunierstraat in de jaren '30 van de 20ste eeuw verandert het beeld. De Verkortingstraat wordt gereduceerd tot een doodlopende gang, zoals ook op de recente luchtfoto (fig. 3.14) te zien is.

Fig. 3.11: Stadsplattegrond van Jobard met situering van het projectgebied²⁷.

²⁶ Voor het centrum van de stad Leuven is geen kaart voor de Atlas der Buurtwegen opgemaakt.

²⁷ www.kbr.be

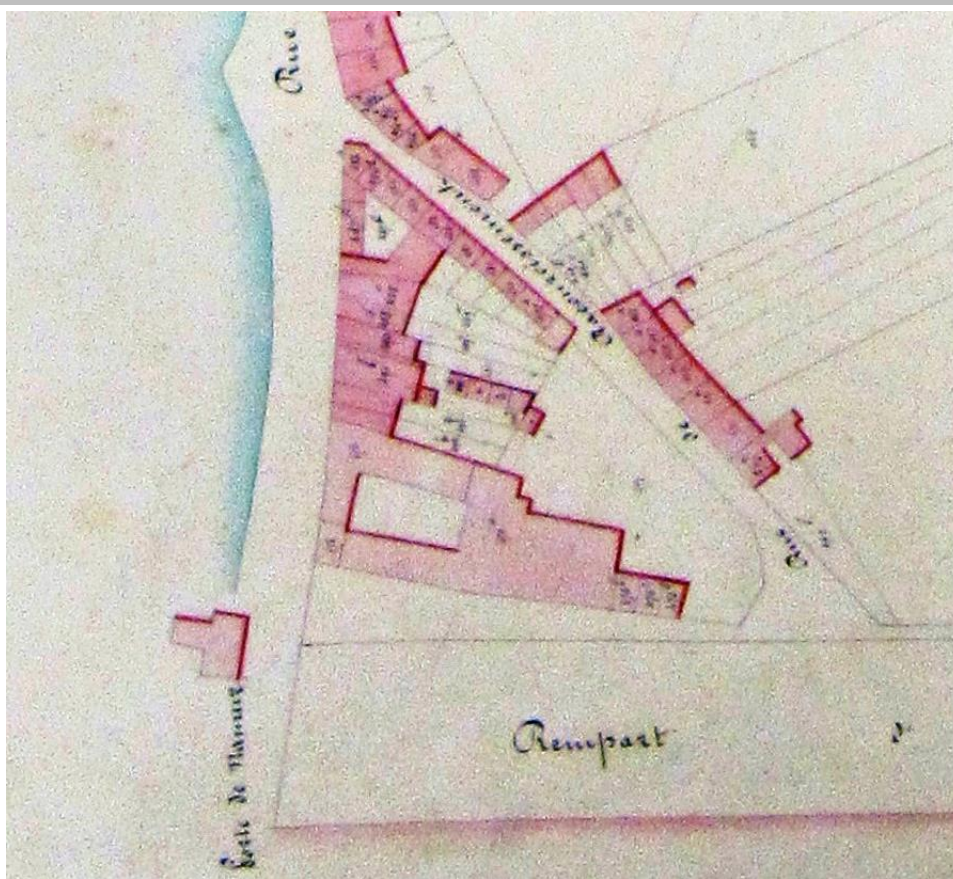

Fig. 3.12: Detail uit het primitief kadaster²⁸.

Fig. 3.13: Foto van rond 1900, genomen vanaf de vesten, met links het projectgebied en centraal de Verkortingstraat²⁹.

²⁸ Afbeelding ter beschikking gesteld door het LHG (uit SAL).

²⁹ <http://leuven.weleer.be/?n=334>

Fig. 3.14: Luchtfoto met situering van het projectgebied ³⁰.

3.3 Korte omschrijving van de geplande werken

Het projectgebied wordt ontwikkeld tot een zone met huisvesting voor studenten (fig. 3.15). Hiervoor wordt de bestaande bebouwing afgebroken. In het kader van de werken wordt eveneens een ondergrondse parkeergarage aangelegd. Een klein deel van het terrein wordt tuinzone. De geplande werken houden een volledig verdwijnen van eventuele nog aanwezige sporen in.

3.4 Beantwoorden onderzoeksvragen

Tijdens het bureauonderzoek dienden een aantal vragen beantwoord te worden die het mogelijk moeten maken om de potentie van het terrein correct in te schatten en hieraan gekoppeld de opgelegde werkwijze en strategie voor het proefputtenonderzoek aan te passen of te verfijnen.

Wat zijn de bekende archeologische en historische gegevens?

De CAI geeft weinig archeologische gegevens voor de directe omgeving van het projectgebied. Hoewel op de 16de-eeuwse kaart van Jacob van Deventer reeds schematische bebouwing afgebeeld staat, kan op basis van de historische en cartografische bronnen vooral vanaf de 17de eeuw een beperkte bebouwing in het projectgebied verwacht worden. De gegevens van de kaart van Jacob van Deventer zijn minder accuraat. Ook de gekende historische bronnen die Meulemans verzameld heeft, wijzen pas in de 17de eeuw op bewoning in het projectgebied. Oudere bronnen heeft hij in alle geval niet gevonden.

³⁰ <http://gis.vlaamsbrabant.be/webgis/bin/view/Luchtfoto>

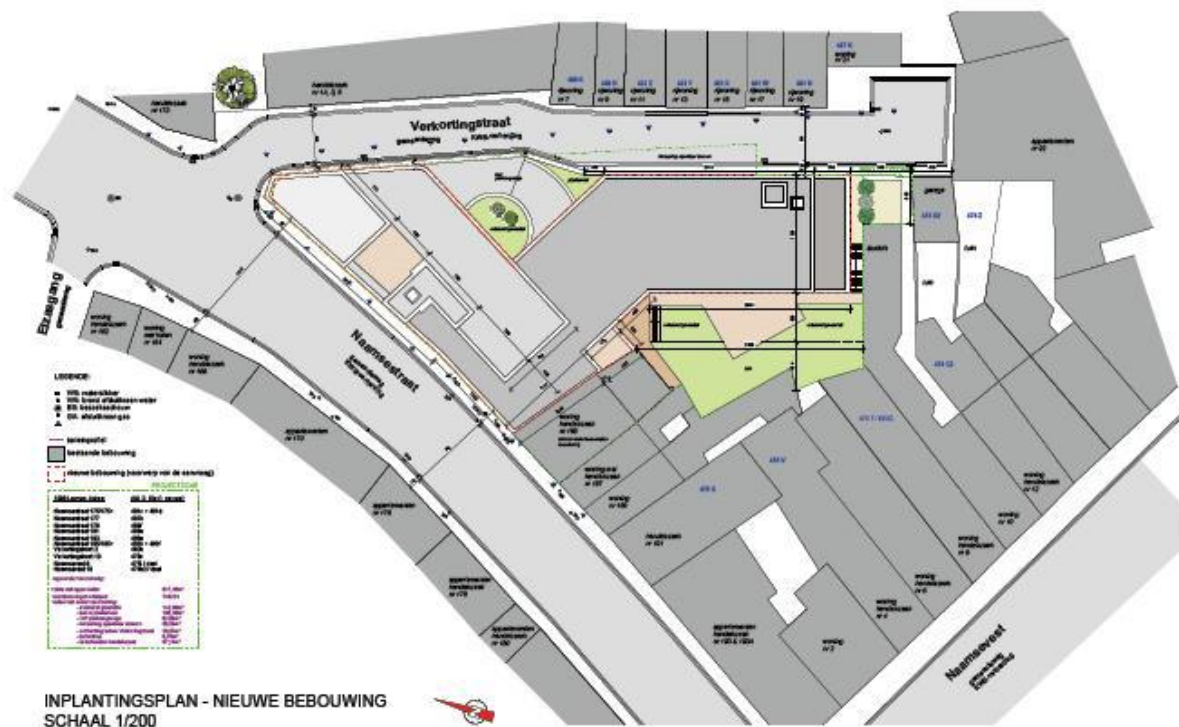

Fig. 3.15: Plan van het projectgebied. Boven: bestaande toestand. Onder: nieuwe toestand.

Hoe was de oude perceelsindeling?

Er zijn geen aanwijzingen hiervoor teruggevonden.

Hoe groot waren de verschillende huizenblokken?

In de 17de eeuw bevond zich binnen het projectgebied oorspronkelijk één bouwvolume. Later zouden er minstens drie panden aanwezig zijn geweest, maar de omvang hiervan is niet te achterhalen. De 19de-eeuwse bronnen tonen allemaal kleine arbeidershuisjes langs de Verkortingsstraat en grotendeels de recent afgebroken panden langs de Naamsestraat.

Welke info is er nog te vinden over de huidige bebouwing of voormalige constructies op het terrein?

De zone ten oosten van de Naamsestraat is zeer lang in gebruik geweest als landbouwgebied binnen de stadsmuren. In de 17de eeuw was er in beperkte mate bebouwing aanwezig langs de Verkortingsstraat.

Op basis van het huidige bureauonderzoek worden niet veel bijkomende, oudere structuren verwacht.

In welke mate is het terrein reeds verstoord?

Onder de panden aan de Naamsestraat 177, 179, 181 en 183 bevinden zich kelders, evenals aan het hoekpand van de Naamsestraat-Verkortingsstraat en Verkortingsstraat 2 en 10. Bij de aanleg van deze kelders zijn mogelijk aanwezige oudere sporen (deels) vernield. Het pand aan de Verkortingsstraat 10 komt vermoedelijk overeen met de 17de-eeuwse bebouwing die op enkele historische kaarten is afgebeeld en gaat dus mogelijk al tot de 17de eeuw terug.

In welke mate verstoren de geplande werken archeologisch erfgoed?

De aanleg van een ondergrondse parkeergarage betekent het volledig verdwijnen van het (nog) aanwezige bodemarchief.

Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?

Er zijn geen eerder archeologische waarnemingen in de directe omgeving van het projectgebied gedaan.

Welke onderzoeksvragen moeten bijkomend bij de prospectie met ingreep in de bodem beantwoord worden?

De onderzoeksvragen staan reeds opgesomd in de bijzondere voorwaarden die werden opgemaakt voor het project. Eventuele aandacht kan gaan naar de datering van de oudere structuren.

Wat is de te volgen strategie tijdens het prospectieonderzoek?

In de bijzondere voorwaarden wordt de aanleg van 7 proefputjes (0,5 x 0,5 m) opgelegd in de 7 kelders. Daarnaast worden 4 proefputten van 2 x 2 m gevraagd buiten deze kelders.

Er wordt voorgesteld om deze 4 proefputten deels te vervangen door een NW-ZO lopende sleuf langs de Verkortingsstraat, omdat de stratigrafische complexiteit beperkt zal zijn en de aanleg van een proefsleuf een betere garantie biedt op het aantreffen van archeologische sporen (dan de 4 proefputten van telkens 4 m²). Het terrein kent ook een groot niveauverschil en daarom kunnen op de verschillende niveaus ook best proefputten aangelegd worden om het algemene beeld te controleren.

Hoofdstuk 4 Resultaten van het sporenbestand

4.1 Stratigrafie en profielen

Het terrein kent een groot hoogteverschil. Bij de aanleg van de proefputten en -sleuf kon worden vastgesteld dat het terrein in twee helften op te delen was, namelijk in de huizen langs de Naamsestraat, die lager lagen ten opzichte van de huizen langs de Verkortingsstraat (fig. 4.1).

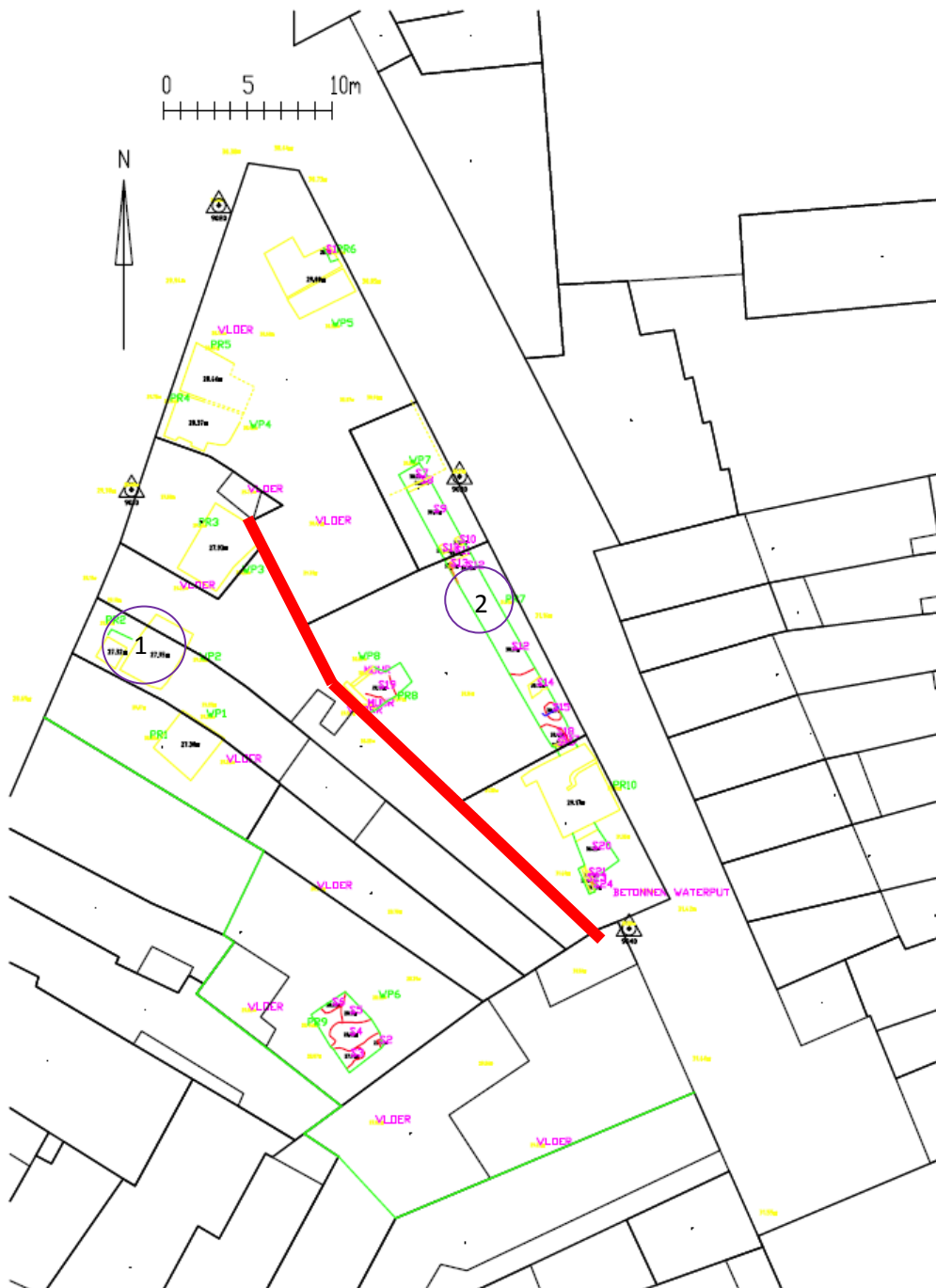

Fig. 4.1: De ligging van de referentieprofielen.

Het onderzoek in de kelder van Naamsestraat 181 (referentieprofiel 1), waarbij bij de sloopwerken een deel van een muur verdwenen was, leverde een goed beeld op van de eerste zone. Vastgesteld kon worden dat de volledige bodemopbouw verdwenen was en dat vrijwel onmiddellijk het tertiair zand dagzoomde (vanaf 5 cm diepte) (fig. 4.2). Op een diepte van 50 cm onder het huidige maaiveld bevonden zich de eerste banken in zandsteen. Ook op een diepte van 120-140 en 180-200 cm werden banken zandsteen aangetroffen. Gelet op deze stabiele bodem, zijn de funderingen van de betreffende kelder ook slechts 2 stenen dieper dan de keldervloer. Een gelijkaardige situatie was trouwens ook terug te vinden bij de 17de-eeuwse kelders die werden opgegraven op het Fochplein. Heel de zones langs de Naamsestraat vertoonde eenzelfde bodemopbouw. In de kelders van Naamsestraat 181 en 183 bevond zich direct onder de keldervloer de natuurlijke bodem. Dit kon ook worden vastgesteld in de kelder van het hoekpand aan de Naamsestraat-Verkortingsstraat. In de kelders van Naamsestraat 177 en 179 bevond zich onder de vloer eerst nog een puinpakket dat voornamelijk bestond uit baksteen en de verschepte natuurlijke bodem (o.a. met veel brokken zandsteen) (fig. 4.3). Toch hoeven deze puinpakketten niet te wijzen op een oudere bouwfase, maar kunnen deze kuilen verklaard worden als plaatselijke ontginningskuilen voor ofwel bouw materiaal (zandsteen) ofwel het zand voor in de mortel (tot enkele tientallen jaren geleden gebeurde de ontginning van deze zanden in de ruimere omgeving nog op een grote schaal). Enkel in proefput 6 (op perceel 491k) kon de aanwezigheid van een ca. 40 cm dikke laag teelaarde vastgesteld worden (fig. 4.4), die dan nog zwaar verstoord was. Het is zeer duidelijk dat deze zone in het verleden, weliswaar de helling volgend, werd afgetopt en genivelleerd. Een stratigrafische complexiteit in bijna onbestaande.

Fig. 4.2: Referentieprofiel 1.

Fig. 4.3: Zicht op het puinpakket onder de keldervloer van Naamsestraat 177.

Fig. 4.4: Profiel 9 in proefput 6.

De terreinopbouw langs de Verkortingstraat verschilde van die aan de Naamsestraat. In tegenstelling tot wat verwacht kon worden, aangezien dit deel hoger lag op het terrein, bevond de natuurlijke bodem zich hier veel dieper. In de proefsleuf langs de Verkortingstraat werd de natuurlijke bodem slechts op enkele plaatsen relatief (ca. 70 cm onder het huidige maaiveld) aangetroffen (fig. 4.5).

Proefput 8, op de overgang tussen de huizen aan de Naamsestraat en de huizen aan de Verkortingstraat, toont ook duidelijk aan dat de zone langs de Verkortingstraat veel verstoringen vertoont en dat het terrein aan deze kant opgehoogd werd, tegen een scheidsmuur (fig. 4.6).

Fig. 4.5: Zicht op de proefsleuf langs de Verkortingstraat.

Fig. 4.6: Proefput op de overgang tussen de twee zones.

4.2 Overzichtsplattegronden

Fig. 4.7 geeft een algemeen overzicht van de aanwezige kelders (geel) en de profielputjes (fig. 4.8-4.11) die hierin werden gemaakt. Daarnaast zijn ook de beperkte sporen die aanwezig waren in de proefputten en proefsleuf weergegeven.

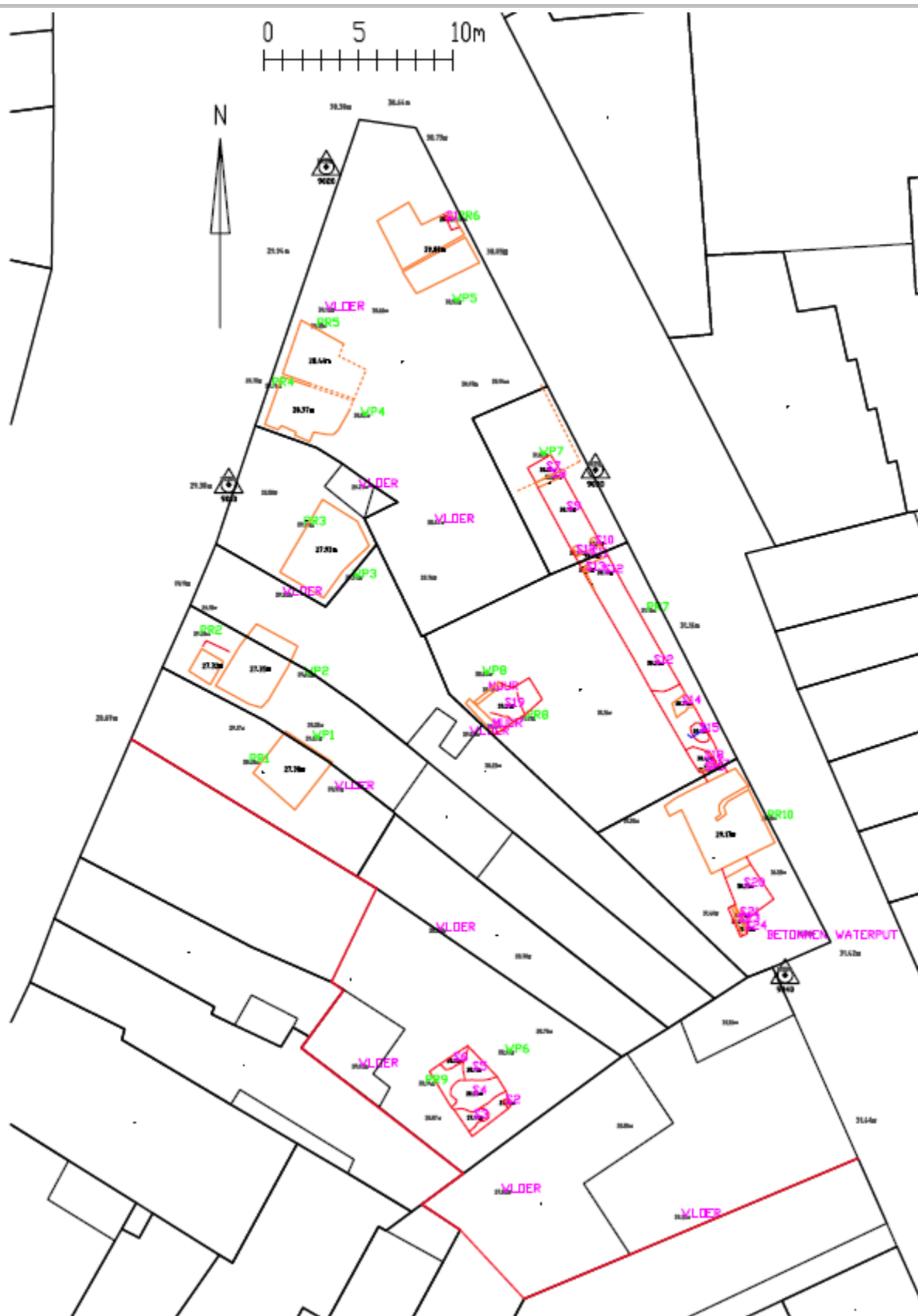

Fig. 4.7: Allesporenkaart.

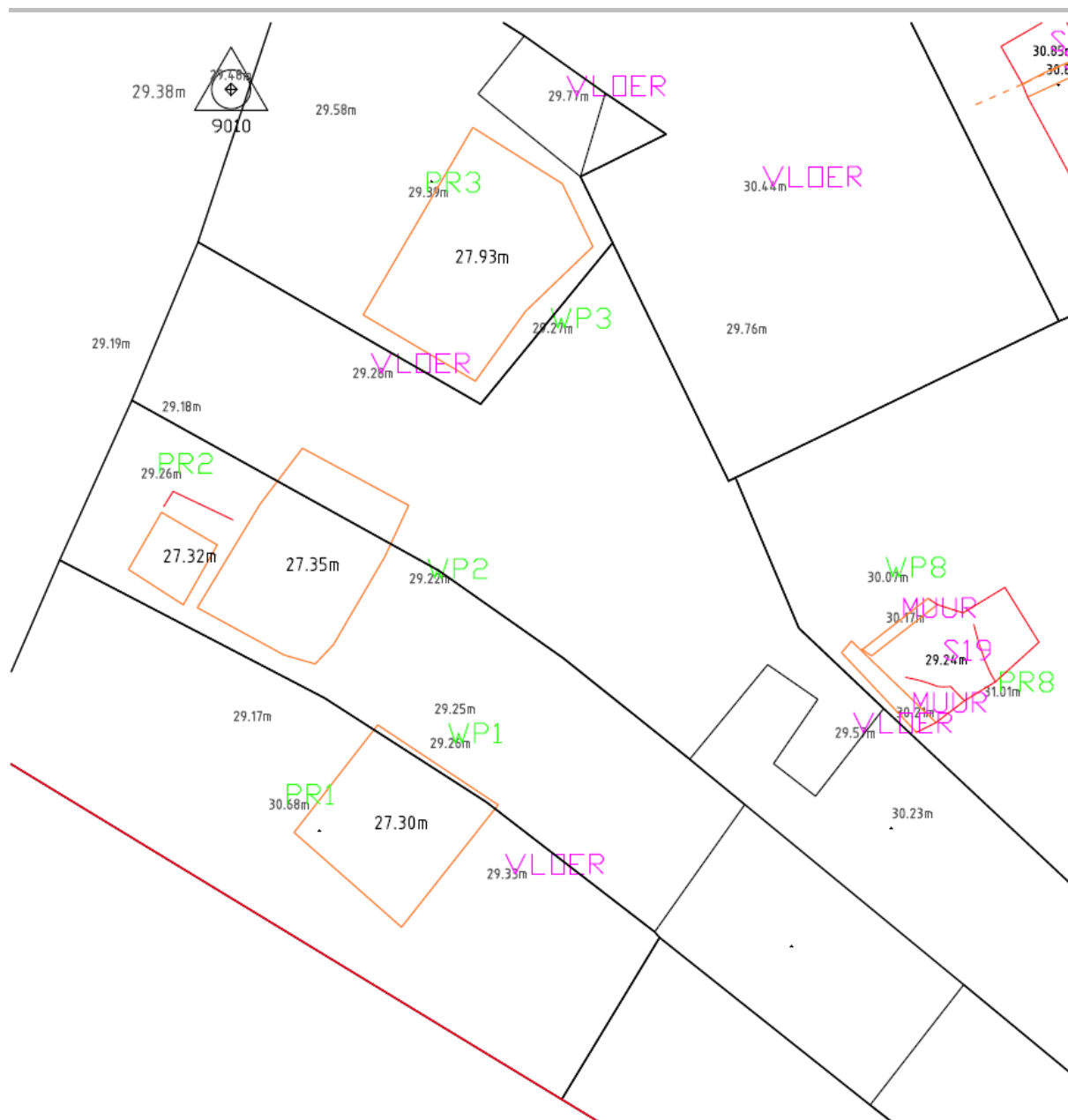

Fig. 4.8: Detail van proefputten 1, 2, 3 en 8.

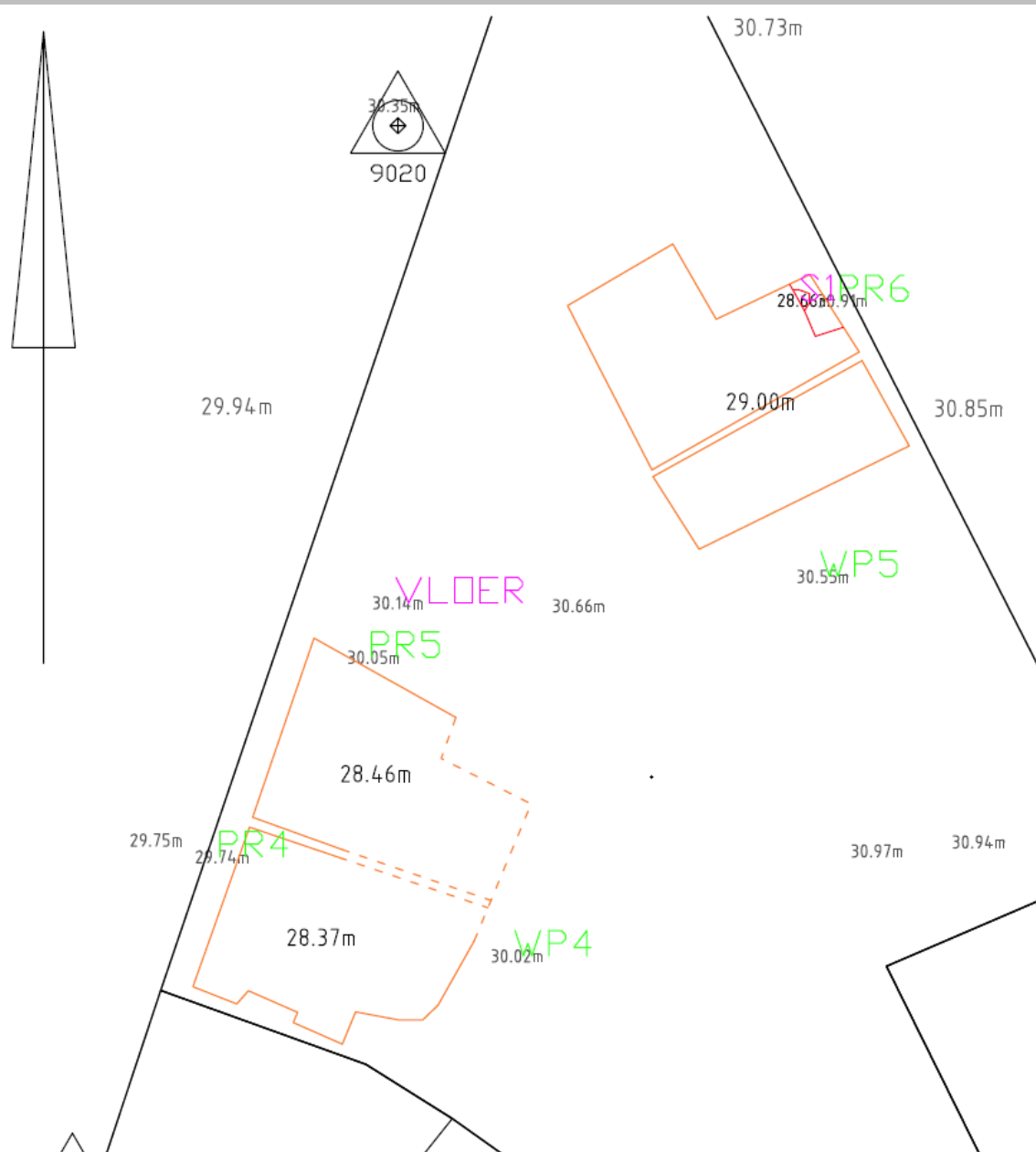

Fig. 4.9: Detail van proefputten 4 en 5.

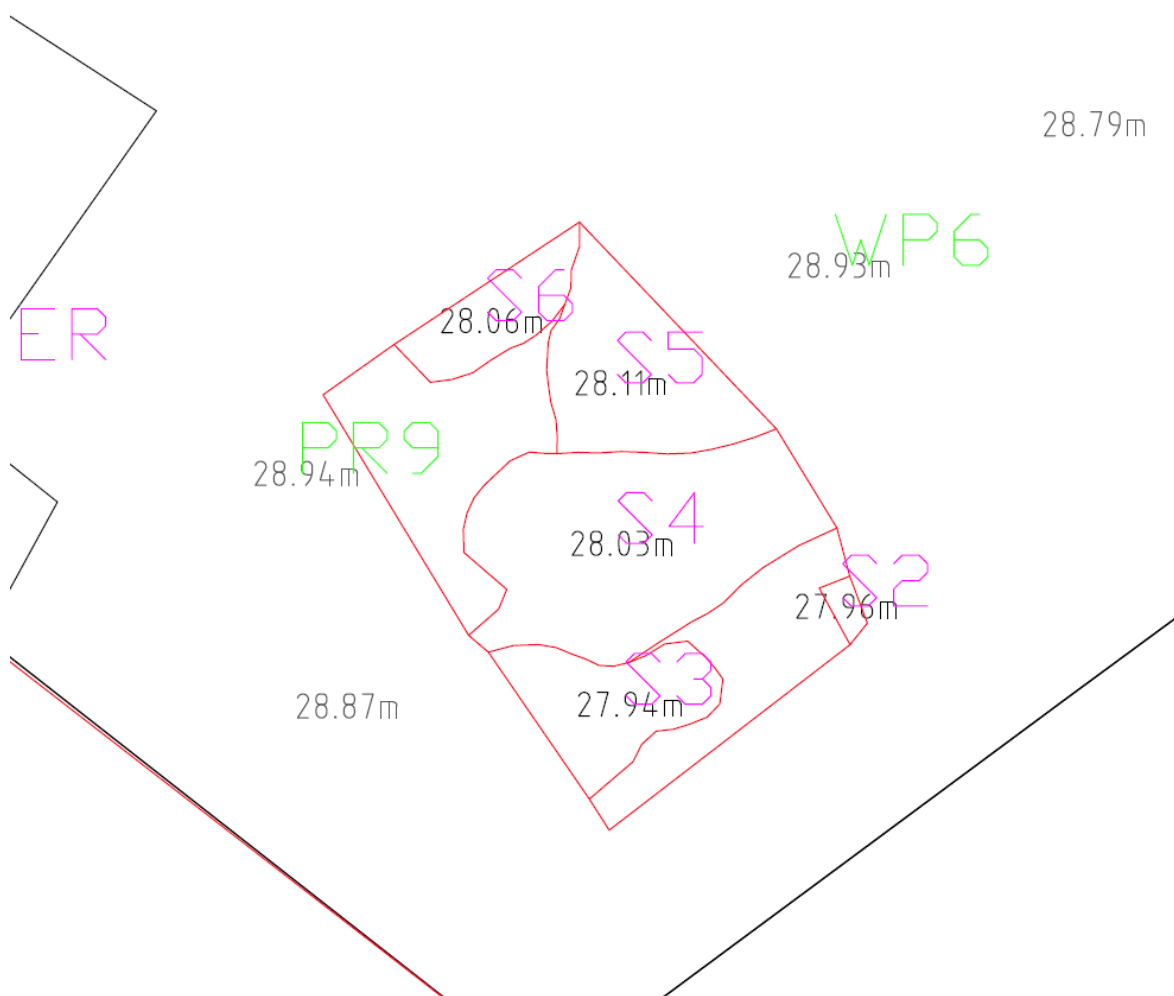

Fig. 4.10: Detail van proefput 6.

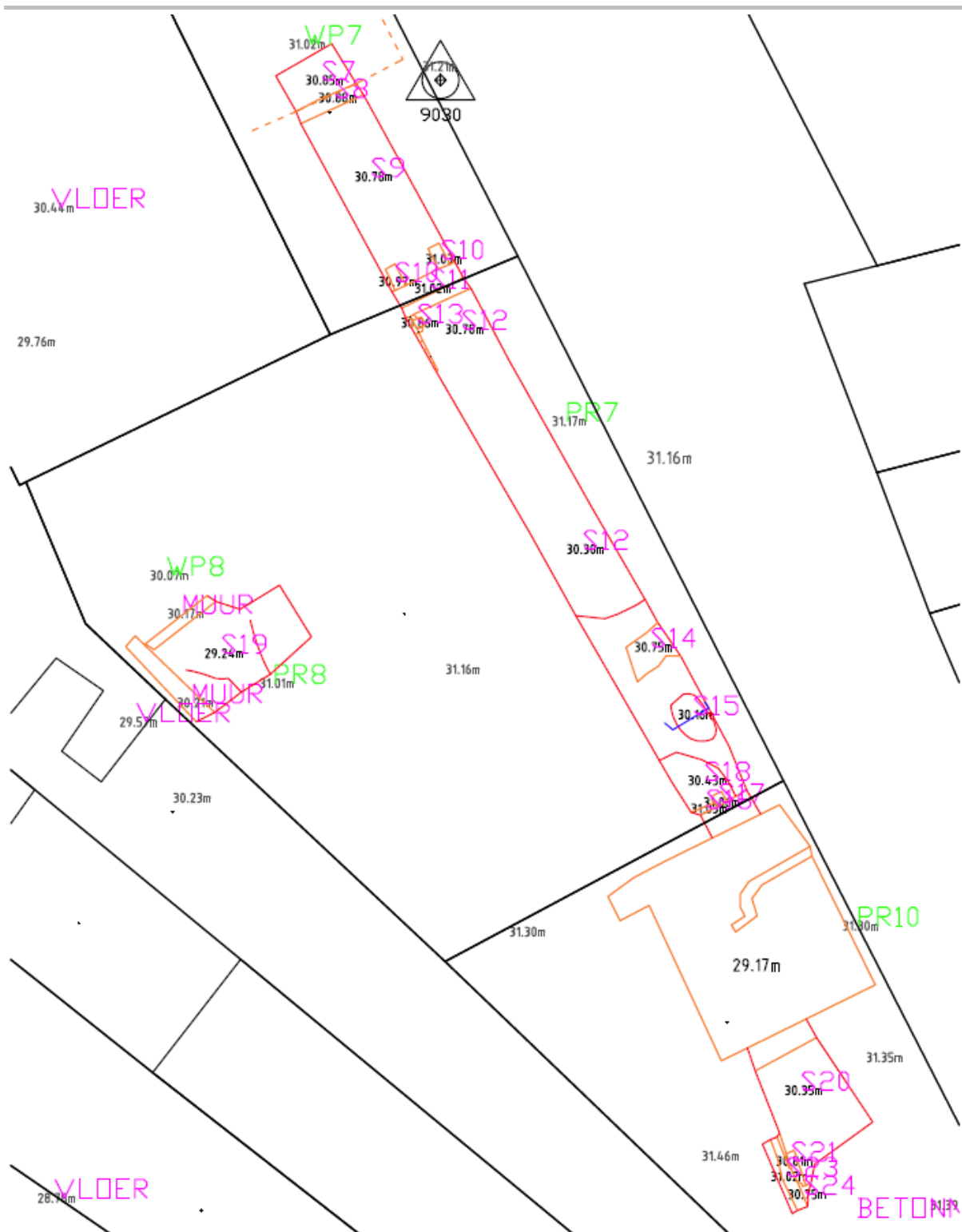

Fig. 4.11: Detail van proefsleuf 7 en proefput 8.

4.3 Bespreking van de sporen

Hieronder volgt een korte beschrijving van de verschillende proefputten. Eerst worden de profielputjes in de kelders besproken en vervolgens de proefputten en -sleuf.

In totaal waren er volgens de bijzondere voorwaarden 7 kelders aanwezig. Na de afbraak bleken twee van deze kelders niet meer toegankelijk te zijn, maar uiteindelijk werd er toch voor geopteerd om de kelder van Verkortingstraat 10 terug leeg te maken.

In de kelder van Naamsestraat 183 (fig. 4.8) lag een betonnen vloer. Onmiddellijk hieronder bevond zich de natuurlijke bodem (fig. 4.12).

De westelijke muur van de kelder van Naamsestraat 181 (fig. 4.8) was deels afgebroken, waardoor hier referentieprofiel 1 bekomen werd. Onder de keldervloer bevonden zich geen andere sporen meer. De keldermuur was slechts twee stenen dieper gefundeerd dan de keldervloer (fig. 4.2).

Onder de keldervloer van Naamsestraat 179 (fig. 4.8) werd een puinpakket vastgesteld (fig. 4.13). In dit puinpakket bevond zich baksteenpuin, maar ook veel brokken zandsteen. Direct onder de vloer werd ook wat dierlijk bot aangetroffen (dat niet nader gedetermineerd werd) en roodbakkend aardewerk dat in de 18de eeuw te dateren was.

Ook onder de keldervloer van Naamsestraat 177 (fig. 4.9), een kelder die door middel van een éénsteens bakstenen muurtje in twee delen was opgedeeld (en daardoor als twee kelders was opgenomen in de lijst in de bijzondere voorwaarden), bevond zich een puinpakket. In dit pakket bevond zich minder baksteenpuin, maar vooral zandsteen (fig. 4.14). Op vraag van Onroerend Erfgoed werden in de twee delen van de kelder profielputjes gemaakt, maar het beeld voor beide was gelijkaardig.

Het hoekpand van de Naamsestraat-Verkortingstraat (fig. 4.9) was de eigenlijke Marbrerie (fig. 4.15). Onder de vloer van deze kelder werd één klein spoor aangetroffen (fig. 4.16). Dit spoor kan geïnterpreteerd worden als een localere, iets diepere laag die zich net onder de vloer bevond en als nivellering na het uitgraven van de kelder gediend heeft.

Hoewel er een kelder genoteerd was voor Verkortingstraat 2, was deze kelder niet meer toegankelijk voor het onderzoek. Bij het graven de proefsleuf langs de Verkortingstraat kon de locatie ervan worden vastgesteld. Spoor 7 is de recente puinvulling van de kelder, terwijl spoor 8 de eigenlijke keldermuur is. Aan de binnenkant kon pleisterwerk vastgesteld worden (fig. 4.17).

Ook de kelder van Verkortingstraat 10 (fig. 4.11) was niet meer toegankelijk en hoefde voor Onroerend Erfgoed niet meer opnieuw leeg gemaakt te worden, maar aangezien het om de locatie van de cartografisch gekende oudste bebouwing ging en omdat er toch een kraan van de aannemer aanwezig was, werd deze alsnog leeggegraven.

In tegenstelling tot de andere kelders, die ongetwijfeld een vloer op een houten roostering moeten hebben gehad, was deze kelder voorzien van een plat tongewelf (fig. 4.18). Deze manier van bouwen kon ook vastgesteld worden bij de 17de-eeuwse kelder op het Fochplein. Onder de vloer van deze kelder werden evenwel geen andere sporen meer aangetroffen (fig. 4.19).

Fig. 4.12: Zicht op de kelder van Naamsestraat 183.

Fig. 4.13: Zicht op de kelder van Naamsestraat 179.

Fig. 4.14: Zicht op de kelder van Naamsestraat 177. De pijl duidt de locatie aan van de verdwenen scheidingmuur.

Fig. 4.15: Zicht op de kelder van het hoekpand Naamsestraat-Verkortingstraat.

Fig. 4.16: Het aanwezige spoor onder de vloer van de kelder van het hoekpand Naamsestraat-Verkortingstraat.

Fig. 4.17: Sporen 7, 8 en 9 in de proefsleuf.

Fig. 4.18: Zicht op de kelder van Verkortingsstraat 10.

Fig. 4.19: Zicht op de profielput in de kelder van Verkortingsstraat 10.

Er werden ook drie proefputten en een proefsleuf gegraven. Proefput 6 (fig. 4.10) bevond zich op het laagste deel van het terrein. Zoals in paragraaf 4.1 reeds aangegeven was hier teelaarde aanwezig (fig. 4.4), maar waren hierin veel puin en verstoringen te zien. In het aangelegde vlak waren ook 5 sporen aanwezig (fig. 4.20), maar op basis van de tegelvondsten in de vulling van enkele van deze sporen, kan een vrij recente datering (19de-20ste eeuw) aangenomen worden.

Op de overgang tussen de huizen langs de Naamsestraat en de huizen langs de Verkortingstraat werd proefput 8 aangelegd (fig. 4.8 en 4.11). Aan de kant van de Verkortingstraat kon in profiel nog een recente baksteen- en betonconstructie waargenomen worden. Ook was te zien dat de kant naar de Verkortingstraat sterk opgehoogd en verstoord was. In deze ophogingspakketen werden geen sporen herkend (fig. 4.21).

Een laatste proefput bevond zich ten zuiden van de kelder van Verkortingstraat 10 (fig. 4.11). Hoewel de locatie van deze put oorspronkelijk anders afgesproken was met Onroerend Erfgoed, werd er iets mee geschoven omdat er veel recente verstoringen aanwezig waren (o.a. een waterput opgebouwd uit betonelementen).

In deze proefput waren vier sporen aanwezig. Het ging om een bakstenen muur (spoor 21) en (de aanzet van een) bakstenen vloer (spoor 24) (fig. 4.22). Beide sporen liggen in het verlengde van de westelijke keldermuur van Verkortingstraat 10. Hierop is later nog een nieuwe muuraanzet (spoor 23) gezet. Deze is, afgaande op de gebruikte cementmortel, recent. Heel de zone wordt helaas ook verstoord door een grote kuil (spoor 22), waardoor eventueel aanwezige of archeologisch relevante informatie grotendeels verdwenen is.

Fig. 4.20: Zicht op proefput 6.

Fig. 4.21: Zicht op proefput 8.

Fig. 4.22: Zicht op de nog aanwezige muur- en vloerresten in de proefput ten zuiden van Verkortingstraat 10.

Ten slotte werd langs de Verkortingstraat ook een kleine proefsleuf aangelegd (fig. 4.5 en 4.11). Deze sleuf startte tegen de kelder van Verkortingstraat 10 en liep door tot in het puinpakket dat zich in de kelder van Verkortingstraat 2 bevond. De meeste sporen die hier werden aangetroffen (sporen 8, 10-11, 14 en 16-17) hebben betrekking op de muren van de recent afgebroken arbeidershuisjes. Tussen deze muren bevonden zich enkele zeer grote verstoringen (o.a. spoor 9 en 12), zodat slechts in beperkte mate de natuurlijke bodem werd aangetroffen. Enkel in het deel tegen de kelder van Verkortingstraat 10 bevond deze zich niet zo diep. Het hier aanwezige spoor (spoor 15) had een ovale vorm met een bruine vulling, maar bleek na het couperen slechts enkele cm diep te zijn (fig. 4.23).

Fig. 4.23: Coupe van spoor 15.

4.4 Beantwoorden onderzoeksvragen

Tijdens de prospectie met ingreep in de bodem dienden een aantal vragen beantwoord te worden.

Zijn er archeologische sporen aanwezig?

Er zijn archeologische sporen aanwezig, maar deze zijn recent van aard (voornamelijk 19de-20ste eeuw) en de vele verstoringen van het terrein maken het onmogelijk nog een ruimtelijk beeld te krijgen van de eventuele sporen of structuren.

Bevinden de sporen zich in stratigrafisch verband?

Er kon worden vastgesteld dat het westelijk deel van het terrein op de meeste plaatsen zelfs niet met teelaarde bedekt was en dat op enkele cm onder het huidige niveau, het tertiair zand aanwezig was. Het oostelijke deel van het terrein was opgehoogd, maar in deze ophogingspakketten konden geen sporen herkend worden. Zoals reeds op basis van de bureaustudie gesuggereerd was, was de stratigrafische complexiteit beperkt.

Hoeveel verschillende lagen/stratigrafie zijn er te onderscheiden in de verschillende proefputten? En hoe zijn die over de verschillende proefputten heen gelinkt?

Er is slechts één vlak aanwezig. In de westelijke zone is dit onmiddellijk het huidige niveau, in de oostelijke zone wordt dit bereikt na het wegnemen van de ophogingspakketten.

Bevatten deze lagen archeologische vondsten? Uit welke periode dateren de vondsten?

Er werden in zeer beperkte mate archeologische vondsten gedaan. Onder enkele keldervloeren bevond zich 18de-eeuws aardewerk, maar het grootste deel van de vondsten waren 19de-20ste-eeuws en kwamen hoofdzakelijk uit de vele en diepe verstoringen.

Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?

Spoor 15 bleek slechts enkele cm diep bewaard te zijn. De zone ten zuiden van Verkortingsstraat 10, waar de oudste bewoning te verwachten was, was sterk verstoord.

Wat was de invloed van de bestaande bebouwing/verhardingen op het archeologisch erfgoed?

Het uitgraven van de kelders heeft alle eventuele oudere sporen gewist, maar het ontbreken van een natuurlijke bodemopbouw (het tertiair zand is onmiddellijk aanwezig) gaat een grotere invloed gehad hebben.

De site is intensief gebruikt en bij deze activiteiten zijn veel (recentere) verstoringen ontstaan.

Op welke hoogte bevindt zich de natuurlijke bodem?

De natuurlijke bodem is het tertiair zand. Recentere bodemvorming (en oude sporen die zich hierin kunnen hebben bevonden) is volledig verdwenen. In de westelijke zone bevindt de natuurlijke bodem zich aan het huidige niveau. In de oostelijke zone werd ten noorden van de kelder van Verkortingsstraat 10 de natuurlijke bodem op ca. 70 cm diepte aangetroffen, maar op de meeste plaatsen was deze door de vele en diepe verstoringen niet meer bewaard op dat niveau.

Wat is de impact van de geplande werken op het archeologische erfgoed?

Eventuele aanwezig archeologisch erfgoed verdwijnt volledig ten gevolge van de geplande werken (tot -9 m diep). Behoud in situ is niet mogelijk.

Kunnen de resultaten van de bureaustudie fijngesteld worden?

De belangrijkste conclusie van de bureaustudie was dat het gebied minder intensief bewoond was dan aanvankelijk gedacht werd en dat deze bewoning niet tot de middeleeuwen lijkt terug te gaan, maar zich pas vanaf de 17de eeuw manifesteert.

Het proefputtenonderzoek heeft deze stelling bevestigd, want de stratigrafie is zeer beperkt, evenals de aanwezige sporen.

Welke onderzoeksvragen moeten bij een eventueel vervolgonderzoek beantwoord worden? Wat is de te volgen opgravingsstrategie bij een vervolgonderzoek?

Niet van toepassing want er wordt geen bijkomend onderzoek geadviseerd.

Hoofdstuk 5 Besluit

Conform art. 4 § 2 van het Decreet houdende Bescherming van het Archeologisch Patrimonium van 30 juni 1993 (B.S. 15.09.1993), gewijzigd bij decreet van 18 mei 1999 (B.S. 08.06.1999), 28 februari 2003 (B.S. 24.03.2003), 10 maart 2006 (B.S. 7.6.2006), 27 maart 2009 (B.S. 15.5.2009) en 18 november 2011 (B.S. 13.12.2011) zijn de eigenaar en de gebruiker ertoe gehouden de archeologische monumenten die zich op hun gronden bevinden te bewaren en te beschermen en ze voor beschadiging en vernieling te behoeden.

Voor de zone langs de Naamsestraat, waar enerzijds de vrijwel onmiddellijke aanwezigheid van het tertiair zand kon worden vastgesteld en anderzijds in proefput 6 recente verstoringen waargenomen werden, kan op basis van de verzamelde gegevens de aanwezigheid van één vlak vastgesteld worden, dat sterk verstoord was. Bijkomend archeologisch onderzoek in deze zone lijkt helemaal niet meer relevant.

De zone langs de Verkortingsstraat is, net zoals aan de Naamsestraat, lange tijd niet (intensief) bewoond, waardoor de stratigrafische complexiteit beperkt is. Het systematisch ophogen van het terrein levert potentieel een betere bewaring van de aanwezige sporen op, maar tijdens het onderzoek kon vastgesteld worden dat hier grote zones tot op grotere diepte in de 19de-20ste eeuw verstoord zijn. De ruimtelijke context van zowel gebouwstructuren als andere sporen, is hierdoor grotendeels verloren gegaan, waardoor ook deze zone archeologisch weinig relevante informatie meer kan opleveren.

Daarom lijkt een verder archeologisch onderzoek niet verantwoord. Het officieel vrijgeven van het terrein gebeurt door Onroerend Erfgoed.

Ondanks het vrijgeven van het terrein blijven de algemene bepalingen die voorzien zijn in:

- het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij de decreten van 18 mei 1999, 28 februari 2003, 10 maart 2006, 27 maart 2009 en 18 november 2011 (BS 08.06.1999, 24.03.2003, 07.06.2006, 15.5.2009 en 13.12.2011)
- en het besluit van de Vlaamse regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij besluiten van de Vlaamse Regering van 12 december 2003, 23 juni 2006, 9 mei 2008, 4 december 2009, 1 april 2011 en 10 juni 2011

van toepassing, meer bepaald voor de bepalingen over de meldingsplicht van eventuele toevalsvondsten tijdens het verdere verloop van de werken.

Bibliografie

Bogemans F. 2005: *Legende overzichtskaart Quartairgeologie Vlaanderen*, Brussel.

Cockx E. & Huybens G. (eds.) 2003: De Leuvense prentenatlas. Zeventiende-eeuwse tekeningen uit de Koninklijke Bibliotheek te Brussel. Deel 1, in: *Jaarboek van de Geschied- en Oudheidkundige Kring voor Leuven en Omgeving XLI*, Leuven.

Meulemans A. 2004a: *Straten en huizen van het oude Leuven. Deel I: Patrimonium*, Leuven.

Meulemans A. 2004b: *Straten en huizen van het oude Leuven. Deel II: Atlas*, Leuven.

Smeets M. & Avern G. 2012: Recording Excavations with a Metrology Tracking System, in: Börner W., Uhlirz S. & Dollhofer L. (eds.) 2012: *Proceedings of the International Conference on Cultural Heritage and New Technologies 16*, Wenen, p. 659-670.

Vandekerchove V. (ed.) 1996: *De archeologische afdeling van het Stedelijk Museum Vander Kelen-Mertens. Van bodemarchief tot museumcollectie*, Leuven.

Van Delft M. & van der Krogt P. 2012: *Atlas De Wit. 1698. Stedenatlas van de Lage Landen. Van Groningen tot Kamerijk*, Brussel.

Vandenbergh N. & Gullentops F. 2001: *Kaartblad 32 Leuven. Toelichting bij de geologische kaart van België*, Brussel.

Van Ranst E. & Sys C. 2000: *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (schaal 1:20.000)*, Brussel.

Bijlagen

Bijlage 1 Sporeninventaris

Spoor	Werkput/Sleuf	Vlak	Aard	Vorm	Aflijning	Kleur	Textuur	Bijmenging	Vondsten	Afmetingen (cm.)	Opmerkingen
1	5	1	Paalkuil	Cirkel	ZeS	Br-Go m. Zw vl.	ReZaLo Z>L	HK, BC		40x+20x	
2	6	1	Kuil	Rechthoekig	ZeS	DBr	ReZaLo Z>L	HK, BC		+40x+25x	
3	6	1	Kuil	Onregelmatig	ReS	Br-Go m. DBr vl.	ReZaLo Z>L	Glau, Kalkzandsteen, BC, HK, KM	Fa	+140x140x	
4	6	1	Kuil	Onregelmatig	Var	DBr m. DBr-Rd vl.	ReZaLo Z>L	BC, Kalkzandsteen, HK, KM	Bo	+290x185x	
5	6	1	Kuil	Rechthoekig	ReS	DBr-Zw m. Br vl.	ReZaLo Z>L	Kalk, BC, KM, LS, HK		180x+120x	
6	6	1	Kuil	Rechthoekig	ReS	DBr m. Br-Go vl.	ReZaLo Z>L	Glau, BC, Kalkzandsteen, HK, KM	Fa	+145x+60x	
7	7	1	Puinvulling		ZeS	LBr m. LWt-Gr vl.	ZeHaLo Z>L	Glau, BS, DP, KM, Tegel, Hout			
8	7	1	Keldermuur	Wild verband	ZeS	DRd-Or en Or-Rd	BS m. Ha LGrGo KM	WtKaSp		x25x	trasmortelplekken tegen buitenkant, witte verf aan binnenkant
9	7	1	Vulling		ZeS	DGr-Br m. LGr-Go vl.	ReZaLo Z>L	BS, KM, Kalkzandsteen, HK	Ce		
10	7	1	Muur	Wild verband	ZeS	Rd-Or	BS m. Ha LGrGo KM	WtKaSp, HK		x25x	Steunbeer? 2 tegen muur 11

11	7	1	Muur	Wild verband	Zeer goed	Rd-Or	BS m. Ha LGrGo KM	WtKaSp, HK		x63x	opgaande muur was 37cm breed, twee verstek aanwezig.
12	7	1	Vulling			DBr m. LGo-Gl en DRd lg.	ReZaLo Z>L	BC, HK, LS, Kalkzandsteen			zie profiel 7
13	7	1	Vloer	Halfsteens verband	Vrij goed	Rd-Or	Tegel m. Ha LGrGo KM	HK, WtKaSp			
14	7	1	Fundering	Wild verband	Vrij goed	Gr m. Wt sp. en DGr lg.	Kalkzandsteen m. Za LGoGl Zand		x70x+ 70	natuurlijke kalkzandsteen uit de grond ter plaatse. fundering van baksteen muur 40cm breed.	
15	7	1	Kuil	Ovaal	ZeS	DBr m. Go-Gl vl.	ReZaVa L>Z	BC, HK, Kalk, KM	Fa, Ce, Gl	125x70x9	
16	7	1	Fundering	Wild verband	Vrij goed	Or-Rd	BS m. Ha LGrGo KM	WtKaSp, HK		x10,5x36	
17	7	1	Fundering	Wild verband	Vrij goed	Or-Rd	BS m. Ha LGrGo KM	WtKaSp, HK		x23x36	bevat een verstek
18	7	1	Kuil	Niet zichtbaar	ZeS	DBr m. Go-Gl vl.	ReZaVa L>Z	Glau, BC, HK, Kalk, KM		+100x+90x	
19	8	1	Kuil	Onregelmatig	ZeS	DBr m. DGl-Gr en DBr-Zw vl.	ReZaLo Z>L	Glau, BC, Kalkzandsteen, HK		+200x150x	
20	7	1	Vulling			DBr m. LGo-Gl en DRd lg.	ReZaLo Z>L	Glau, BC, HK, LS, Kalkzandsteen			
21	7	1	Fundering	Wild verband	Vrij goed	Or-Rd	BS m. Ha Gl KM	WtKaSp		xx40	verstek 15cm

22	7	1	HFI (afbraak)								
23	7	1	Fundering	Wild verband	Vrij goed	LOr-Rd	BS m. Ha Wt KM	WtKaSp, HK			volledig en zeer slordig opgebouwd uit baksteenpuin
24	7	1	Vloer	Niet zichtbaar	Vrij slecht	DRd	BS m. Geen				

Afkortingen:

Aflijning:

Re	Redelijk
Ze	Zeer
S	Scherp
D	Diffuus
Var	Variabel
Nat	Niet af te lijnen

Kleur:

L-	Licht
D-	Donker
Br	Bruin
Gl	Geel
Go	Groen
Gr	Grijs
Or	Oranje
Rd	Rood
Wt	Wit
Zw	Zwart
Bl	Blauw
Pr	Purper
Rz	Roze

m.	met
vl.	vlekken
sp.	spikkels
lg.	lagen

Textuur:

Re	Redelijk
Ze	Zeer
Za	Zacht
Ha	Hard
Va	Vast
Lo	Lo
Z	Zand
L	Leem
K	Klei

Bijmenging:

Bio	Bioturbatie
Glau	Glauconiet
BC	Bouwceramiek
HK	Houtskool
Fe	IJzerconcreties
FeZ	IJzerzandsteen
Mg	Mangaan
ZS	Zandsteen
SK	Steenkool
VL	Verbrande leem

Vondsten:

Ce	Ceramiek
Fa	Faunaresten
Fl	Floraresten
Gl	Glas
Me	Metaal
Le	Leder
Mu	Munt
Pi	Pijpaarde
Si	Silex
Bo	Bouwceramiek
Na	Natuursteen
An	Andere

Bijlage 2 Fotoinventaris

Fotonummer	Spoor	Werkput/Sleuf	Vlak	Aard
2013-117-F001	PR1	1	1	Profiel
2013-117-F002	PR1	1	1	Profiel
2013-117-F003	PR1	1	1	Profiel
2013-117-F004	PR1	1	1	Profiel
2013-117-F005	PR1	1	1	Profiel
2013-117-F006		4	1	Werk
2013-117-F007		4	1	Werk
2013-117-F008	PR2	2	1	Profiel
2013-117-F009	PR2	2	1	Profiel
2013-117-F010	PR2	2	1	Profiel
2013-117-F011	PR2	2	1	Profiel
2013-117-F012	PR2	2	1	Profiel
2013-117-F013	PR3	3	1	Profiel
2013-117-F014	PR3	3	1	Profiel
2013-117-F015	PR3	3	1	Profiel
2013-117-F016	PR3	3	1	Profiel
2013-117-F017	PR4	4	1	Profiel
2013-117-F018	PR4	4	1	Profiel
2013-117-F019	PR4	4	1	Profiel
2013-117-F020		4	1	Werk
2013-117-F021	PR5	4	1	Profiel
2013-117-F022	PR5	4	1	Profiel
2013-117-F023	PR6	5	1	Profiel
2013-117-F024	PR6	5	1	Profiel
2013-117-F025	PR6	5	1	Profiel
2013-117-F026	PR6	5	1	Profiel
2013-117-F027	PR6	5	1	Profiel
2013-117-F028	1	5	1	Vlak
2013-117-F029	1	5	1	Vlak
2013-117-F030	1	5	1	Vlak
2013-117-F031		7	1	Werk
2013-117-F032		6	1	Overzicht
2013-117-F033		6	1	Overzicht
2013-117-F034		6	1	Overzicht

Fotonummer	Spoor	Werkput/Sleuf	Vlak	Aard
2013-117-F035		6	1	Overzicht
2013-117-F036		6	1	Overzicht
2013-117-F037		6	1	Overzicht
2013-117-F038		6	1	Overzicht
2013-117-F039	2	6	1	Vlak
2013-117-F040	3	6	1	Vlak
2013-117-F041	3	6	1	Vlak
2013-117-F042	3	6	1	Vlak
2013-117-F043	4	6	1	Vlak
2013-117-F044	4	6	1	Vlak
2013-117-F045	4	6	1	Vlak
2013-117-F046	4	6	1	Vlak
2013-117-F047	5	6	1	Vlak
2013-117-F048	5	6	1	Vlak
2013-117-F049	5	6	1	Vlak
2013-117-F050	6	6	1	Vlak
2013-117-F051	6	6	1	Vlak
2013-117-F052	6	6	1	Vlak
2013-117-F053	PR7	7	1	Profiel
2013-117-F054	PR7	7	1	Profiel
2013-117-F055		7	1	Overzicht
2013-117-F056		7	1	Overzicht
2013-117-F057		7	1	Overzicht
2013-117-F058		7	1	Overzicht
2013-117-F059		7	1	Overzicht
2013-117-F060		7	1	Overzicht
2013-117-F061		7	1	Overzicht
2013-117-F062		7	1	Overzicht
2013-117-F063		7	1	Overzicht
2013-117-F064		7	1	Overzicht
2013-117-F065	7-9	7	1	Vlak
2013-117-F066	7-9	7	1	Vlak
2013-117-F067	7-9	7	1	Vlak
2013-117-F068	7-9	7	1	Vlak

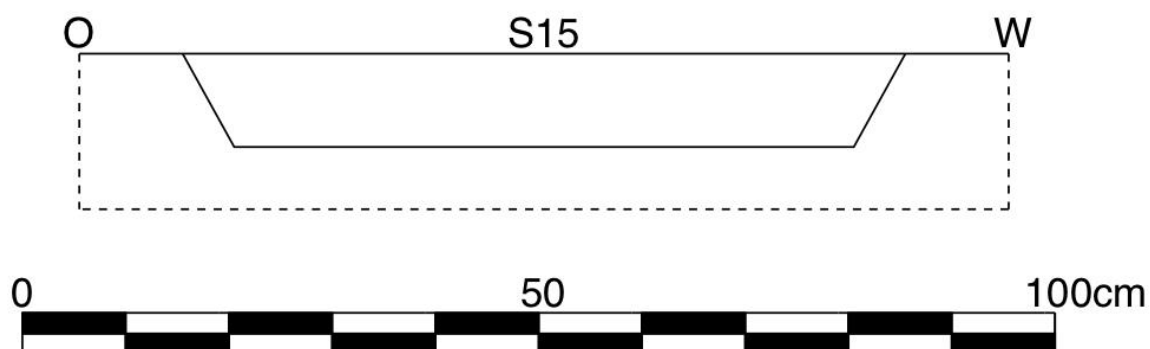
Fotonummer	Spoor	Werkput/Sleuf	Vlak	Aard
2013-117-F069	7-9	7	1	Vlak
2013-117-F070	7-9	7	1	Vlak
2013-117-F071	9-12	7	1	Vlak
2013-117-F072	9-12	7	1	Vlak
2013-117-F073	9-12	7	1	Vlak
2013-117-F074	9-12	7	1	Vlak
2013-117-F075	9-12	7	1	Vlak
2013-117-F076	9-12	7	1	Vlak
2013-117-F077	13	7	1	Vlak
2013-117-F078	13	7	1	Vlak
2013-117-F079	14	7	1	Vlak
2013-117-F080	14	7	1	Vlak
2013-117-F081	14	7	1	Vlak
2013-117-F082	14	7	1	Vlak
2013-117-F083	14	7	1	Vlak
2013-117-F084	PR3	3	1	Profiel
2013-117-F085	PR3	3	1	Profiel
2013-117-F086	PR5	4	1	Profiel
2013-117-F087	PR5	4	1	Profiel
2013-117-F088	PR5	4	1	Profiel
2013-117-F089	PR4	4	1	Profiel
2013-117-F090	PR4	4	1	Profiel
2013-117-F091	PR4	4	1	Profiel
2013-117-F092	PR4	4	1	Profiel
2013-117-F093	PR4	4	1	Profiel
2013-117-F094	15	7	1	Vlak
2013-117-F095	15	7	1	Vlak
2013-117-F096	16-17	7	1	Vlak
2013-117-F097	16-17	7	1	Vlak
2013-117-F098	16-17	7	1	Vlak
2013-117-F099	16-17	7	1	Vlak
2013-117-F100	16-17	7	1	Vlak
2013-117-F101	16-17	7	1	Vlak
2013-117-F102	18	7	1	Vlak
2013-117-F103	18	7	1	Vlak
2013-117-F104	18	7	1	Vlak

Fotonummer	Spoor	Werkput/Sleuf	Vlak	Aard
2013-117-F105		7	1	Overzicht
2013-117-F106	PR10	7	1	Profiel
2013-117-F107	PR10	7	1	Profiel
2013-117-F108	PR10	7	1	Profiel
2013-117-F109	PR10	7	1	Profiel
2013-117-F110	PR10	7	1	Profiel
2013-117-F111	PR8, S19	8	1	Profiel
2013-117-F112	PR8, S19	8	1	Profiel
2013-117-F113	PR8, S19	8	1	Profiel
2013-117-F114	PR8, S19	8	1	Profiel
2013-117-F115				Overzicht
2013-117-F116				Overzicht
2013-117-F117				Overzicht
2013-117-F118				Overzicht
2013-117-F119				Overzicht
2013-117-F120				Overzicht
2013-117-F121				Overzicht
2013-117-F122				Overzicht
2013-117-F123				Overzicht
2013-117-F124				Overzicht
2013-117-F125				Overzicht
2013-117-F126				Overzicht
2013-117-F127				Overzicht
2013-117-F128				Overzicht
2013-117-F129				Overzicht
2013-117-F130				Overzicht
2013-117-F131				Overzicht
2013-117-F132				Overzicht
2013-117-F133				Overzicht
2013-117-F134				Overzicht
2013-117-F135		7	1	Overzicht
2013-117-F136		7	1	Overzicht
2013-117-F137	20	7	1	Vlak

Fotonummer	Spoor	Werkput/Sleuf	Vlak	Aard
2013-117-F138	21-24	7	1	Vlak
2013-117-F139	21-24	7	1	Vlak
2013-117-F140	21-24	7	1	Vlak
2013-117-F141	21-24	7	1	Vlak
2013-117-F142	21-24	7	1	Vlak
2013-117-F143	21-24	7	1	Vlak
2013-117-F144	21-24	7	1	Vlak
2013-117-F145	15	7	1	Coupe

Fotonummer	Spoor	Werkput/Sleuf	Vlak	Aard
2013-117-F146	15	7	1	Coupe
2013-117-F147	15	7	1	Coupe
2013-117-F148	PR9	6	1	Profiel
2013-117-F149	PR9	6	1	Profiel
2013-117-F150	PR9	6	1	Profiel

Bijlage 3 Coupetekeningen

Bijlage 4 Harris matrix

